



WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА



Филмска глумица
Крист. Седербаум
долази ускоро
у Београд
(Foto: Ufa)

КОЛО
СРПСКИ НЕДЕЉНИ ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СА БЕОГРАДСКИМ РАДИО ПРОГРАМОМ
Број 43 24 Октобар 1942 Дин. 5



Календар мога комшије

НЕДЕЉА, 18 ОКТОБАР



Било синоћ посе-
ло наших комшини-
ца. Све саме жене.
Па, пошто испретре-
сале нас мушкарце,
узеле да разговарају
о својим стварима.
Једна хтела да се
похвали:

— Ја се са својим мужем свађам
највише једанпут недељно!
— Ију! — учини друга. — Ја, бога-
ми, само једанпут месечно.
— Браво госпа комшинице. Па то је
рекорд.
— Та какав рекорд. Свађам се је-
дан г месечно зато што мој муж само
једанпут месечно прима плату...

ПОНЕДЕЉАК, 19 ОКТОБАР



Била госпа ком-
шиница јуче у позо-
ришту. Реда ради
питали је ми:
— Па, како сте се
забављали комши-
нице јуче, у позо-
ришту?

— Ах, јадна вам
забава! — уздахнула комшиница. —
Зар човек може да се забави за свега
десет минута колико траје пауза...

УТОРАК, 20 ОКТОБАР



Удаје наш сусед,
инспектор, ћерку па
јуче за ручком, она
им каже:

— Хвала Богу,
сад кад се удам,
имаћу најзад све по
свом укусу!...

— И ми, хвала
Богу! — уздахнули родитељи у глас.

СРЕДА, 21 ОКТОБАР



— Чујем били сте
на отсуству! — ка-
же гос'н комшија
оном нашем суседу
супленту.

— Јесам!
— А, били сте, чу-
јем, у неком стра-
шно досадном ме-
сту!

— Јесам.
— А, што, болан, комшија...

Упознавање



— Да ниси и ти случајно алкохолик?
— Јок, брате, ја сам православне вере!

— Па зато што сам имао само пет-
наест дана отсуства, а тамо у том до-
садном месту учинило ми се то отсу-
ство два пута дуже...

ЧЕТВРТАК, 22 ОКТОБАР

Једном нашем но-
винарском колеги
десио се, ономад
ово:

Упао неки човек
у његову канцела-
рију и рекао му:

— Дошао сам го-
сподине да вам се
се потужим на своју жену!

— Мени?! А, зашто мени?

— Па зато што сам се с њом упо-
знао преко огласа који је изишао у
вашем листу, а ви сте одговорни уред-
ник...



ПЕТАК, 23 ОКТОБАР

Наша госпа ком-
шиница никако не-
да кључ од стана
гос'н комшији. Воли
тако да га контро-
пише и ништа му
није помогло. Кљу-
чеви су увек код
ње. Најзад смучило
се комшији па узео да протестује пред
нама свима, пред целим комшилуком,
не би ли му то помогло. Међутим, го-
спа комшиница га саслушала па ре-
кла:

— У праву сам што ти не дам
кључ... А, ево и зашто сам у праву:
Читала сам да је за време грмљавине
опасно држати при себи предмете од
метала...

И, наравно, ништа није помогло про-
тив комшикине примене физике. Чак
није вредело ни што смо јој рекли да:
„Неће гром у коприве!“

СУБОТА, 24 ОКТОБАР

Чуо гос'н комши-
ја разговор оног та-
зе брачног пара,
што се ономад вен-
чао, у нашем ком-
шилуку, па нам при-
ча:

— Зар не приме-
ћујеш, мили, да је
Катица пресолила супу?

— Примећујем — уздахнуо младо-
жења — али ћутим јер нисам знао
је данас кувао, ти или она...



О СВЕМУ И СВАЧЕМУ

ЖУЧНИ КАМЕН

Изгледа да многобројни жучни ка-
менови не настају сви истовремено.
То потврђује чињеница да се у једној
жучној бешици могу наћи две и три
„генерације“ каменова свака са неко-
лико чланова. Разлика између тих
генерација види се по разноликости
изгледа пресека и површине каме-
нова.

Величина жучних каменова веома
је различита. Најмањи каменови су
у облику песка. Они су, обично, мно-
гобројни. Већи каменови достижу ве-
личину кокошијег јајета. Они могу да
буду чак и већи.

Број каменова у жучној бешици кре-
ће се од једног па до неколико хи-
љада.

Њихов изглед веома је разнолик.
Они могу да буду потпуно округли, о-
вални, многострани и фасетирани. Че-
сто имају изглед лудине, јагоде или
крушке.

Понекад, у жучној бешици налазе
се један или два камена, а кадгада
је жучна бешика пуна каменова, ве-
ликих као трешњина семенка.

Боја жучних каменова је различита:
има их белих, жутих, зелених, си-
вих, мрких и црних. Боја жучних ка-
менова није меродавна за њихов хе-
миски састав. Она зависи од количи-
не извесне боје у спољашњем слоју.
Најчешће се налазе фасетиранни ка-
менови. Тај облик они не добијају услед
међусобног трења (како се то обично
мисли). Првобитно они су били округли
Њихова средина, разредила се,
омекшала и испунила течношћу. Под

спољним притиском каменови су се
проломиле и тако добиле свој додњи-
ји четворострани, пирамидални, осмо-
страни или вишестрани облик.

РУЖЕ КОЈЕ ЦВЕТАЈУ И ЗИМИ

У Каналу између Француске и Енгле-
ске, 40 километара далеко од европ-
ске обале, на острвима Силе гаје се
руже које цветају и зими. Ово зимско
цветање тумачи се на тај начин што
Голфска струја пролази крај самних
ових острва и повољно утиче на кли-
му.

Иако се ова острва налазе на истој
висини као и Њу Фулланд, где владају
велике хладноће, ипак на њима тем-
пература никада није мања од плус
10 степени. Читав овај мали архипелаг
састављен је од око 150 острва, од ко-
јих има само пет насељених.

Пре рата са ових острва огромне ко-
личине ружа транспортоване су у целу
Европу за време највећих хладноћа.

ЗАШТО СУ ДИНОСАУРУСИ НЕСТАЛИ СА ЗЕМЉЕ?

Један природописац изнео је једну
нову теорију о узроку изумирања ди-
новских диносаура, који су насељавали
земљу у мезозојској епохи пре
25.000.000 година. До сада се веровало
да их је убила повећана хладноћа.
Међутим, овај природописац сада
тврди супротно. Он је испитивао ос-
етљивост према топлотним променама
код диносаурусу еродних живо-
тњских врста и утврдио је да су оне
прилично неосетљиве према паду тем-
пературе али врло осетљиве према ве-
ћем повишењу топлоте. Зато он сма-
тра да је не хладноћа него какво на-
гло повећање топлоте на земљиној
кугли проназело изумирање ових ги-
гантских животиња.

ТРОГОДИШЊИ ДЕЧАК — НЕИЗЛЕ- ЧИВ ПУШАЧ

Иако има свега три године, Педро
Гузас, син једног трговца из Овиједа у
Шпанији, страстан је пушач. Такво
дете свакако је јединствено на свету.

Једнога дана, када му је било свега
13 месеци, мали Педро зграбно је је-
дну цигару, која је горела, ставио је
себи у уста и почео да пуши.

После се навикао на дуван и пушио
стално. Родитељи су покушали да га
од пушења одуче, али су лекари савето-
вали да засада не одвикавају дете
од пушења. Они сматрају да ће се ка-
сније он сам одрећи тога штетног у-
живања.

НАЈБОГАТИЈА ЗБИРКА АМАЈЛИЈА НА СВЕТУ

Неки Франсоа Х. Арл у Паризу соп-
ственик је највеће збирке амајлија на
свету.

У току последњих генерација поро-
дница Арл брижљиво је скупљала амај-
лије свију народа и свију времена. Ова
приватна збирка садржи сада неколико
хиљада најзанимљивијих амајлија.
Између осталог у збирци има волшеб-
них камичака урођеника из Нигерије,
длачица морских паса, које, по веро-
вању Египћана имају чаролеску моћ. Фе-
тише из Африке и Океаније, као и
много других амајлија из најудаље-
нијих крајева света.

Човек који има толику збирку ства-
ри које „штите од несрећа“, требао би,
по мишљењу сујевernih, да буде нај-
срећнији човек на свету. Међутим,
Франсоа Арл у току последње две го-
дине доживео је равно 11 аутомобил-
ских несрећа после којих је једва остао
жив.

НАЈОСЕТЉИВИЈА ВАГА НА СВЕТУ

Хемиска лабораторија универзитета
у Риму добила је нову вагу, која је ве-
ројатно најосетљивија и најпрецизнија
од свих вага на свету.

Ова вага толико је осетљива да је
доследно ако на њу падне сунчани
зрак, па да се то одмах осети. И не
само то: ако јој се неко приближи на
метар раздаљине, она се покреће од
топлоте људског даха.

Ова вага налази се испод једног ста-
кленог звона, које неутралише свет-
лост, топлоту и влагу.

ДА ЛИ ЗНАТЕ ДА:

* Према мишљењу неких племена
у Аустралији, човек води порекло од
неких великих црних буба којима је
Творац отсекао крила, наредио да иду
усправно и дао им људско лице.

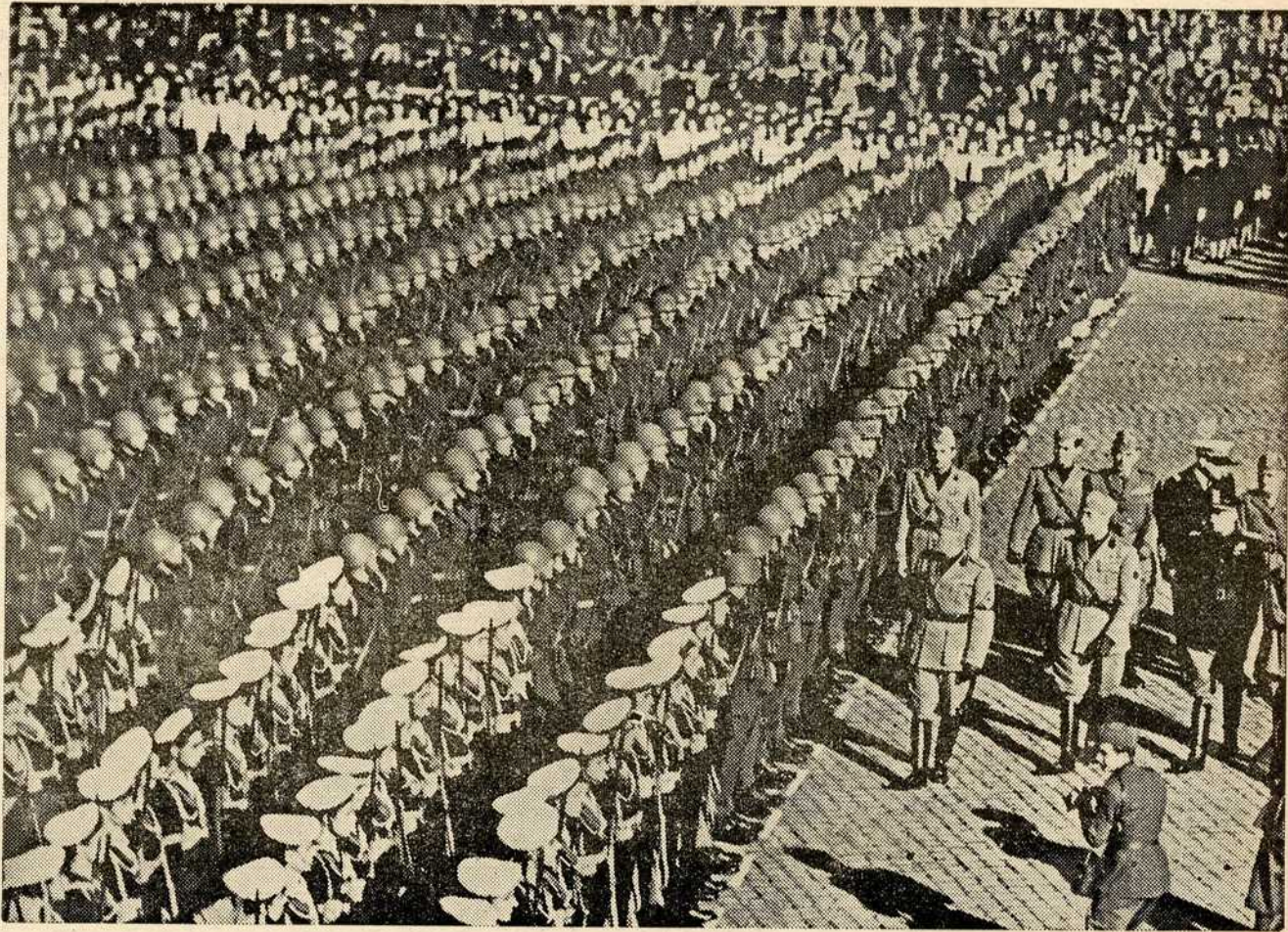
* Око подне у републици Екватор
у почетку пролећа и јесени, људи,
животиње и биљке не бапају никакву
сенку јер у то доба и у тим крајевима
се сунце налази под углом од тачно
90 степени т. ј. у зениту. Али пошто
је Екватор скоро сав покривен језе-
рима и шумама постоји само једна ва-
рош, Квито у којој може да се при-
мети тај чудни феномен.

* Постоји веровање да је беснило
летња болест. Међутим, она је исто га-
ко могућа и зими и доказано је да га
хладноћа чак и поштрува.

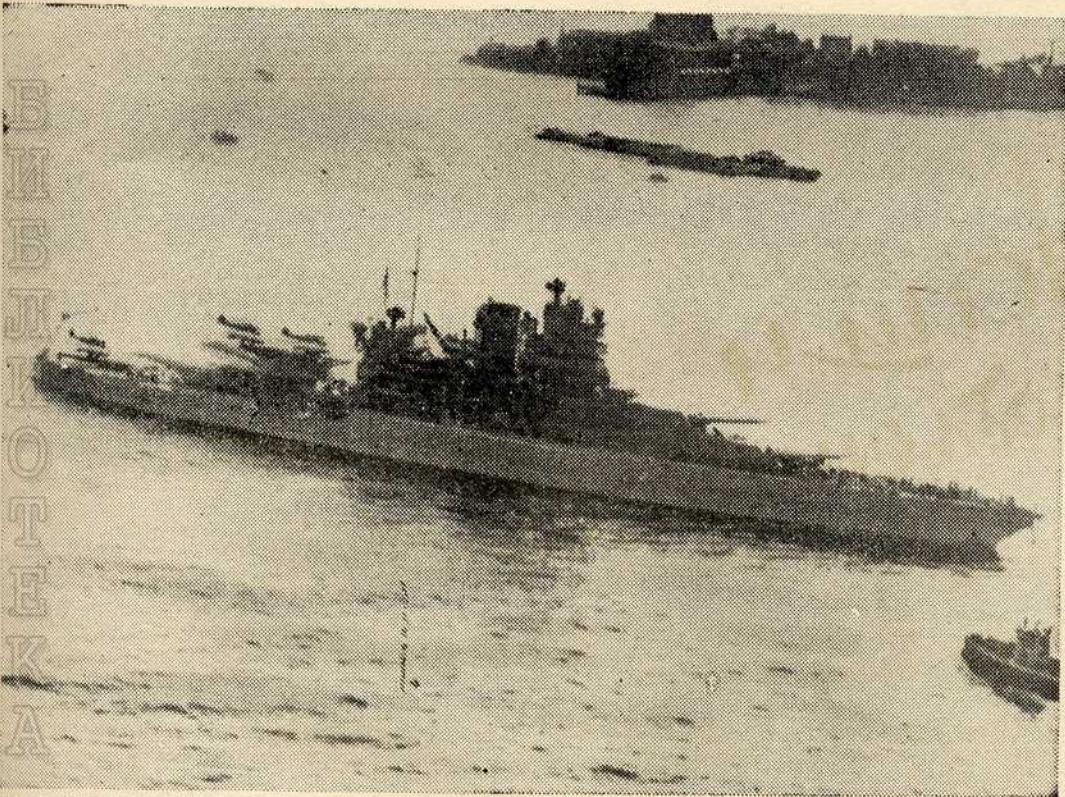
Главни уредник Мирослав Стевановић *
Уредник Мића Димитријевић (на путу) * За
фотографије Александар Симић * Цртач
Ђорђе Лобачев * Уредничтво Поенкаре-
ва ул. бр. 31. Телефон 25-010 * Власник и
издавач: Српско издавачко предузеће А.
Д. Јован Таковић * Администрација Ле-
чанска 31. Београд. Тел. 24-001—10; штампа
„Штампарња Београд“ А. Д. Дечанска 31.
Тромесечна претплата 58.— дина.

КРОЗ цео СВЕТ

Десно — Приликом годишњице „потода на Рим“ поделио је Дуче одликовања „М“-батаљонима. То су елите трупе италијанске војске, које на левом рукаву носе слово „М“, почетно слово Мусолинијевог имена.



Доле — Италијанска подморница „Барбарико“ под командом капитен-лејтнанта Енца Гросија потопила је у сисими Фритауна (Западна Африка) са четири поготка торпеда велики амерички бојни брод од 33.000 тона „Мисисипи“. „Мисисипи“ је пуштен у море 1917 године, али је модернизован 1933 године. Имао је 12 топова од 35,5 см, 12 топова од 12,7 см и 24 топа противавионске одбране разних калибара, три авиона на палуби и посаду од 1565 људи.



Десно — Претседник Ирске републике де Валера прославио је 14 октобра 60-годишњицу живота. Целог свог живота Ејмон де Валера се борио за слободу ирског народа и његова је заслуга што је Ирска, и поред свих претњи од стране Енглеске, остала у овом рату неутрална.



Доле — У галерији слика Шарпантје у Паризу одржана је ових дана изложба славних шпанских сликара. Изложбу је посетио и шпански посланик у Паризу де Легверица.



Пре недељу дана одржан је у Вајмару уобичајени годишњи састанак немачких песника. Слика приказује госте из разних европских земаља: У првом реду седе: Блинк-Мингаузен, Флеурон (Данска), Хесел, Фар Толоро, Конескинен (Финска).

(Fotos: Belgrader Bildagentur)

УНИВЕРЗИТЕТСКА

БИБЛИОТЕКА



Мој Београд

Музикалну јеру Р. Ракетић

Lento

Дивно је живети тамо где цвета љубав и срећа, Крај дивног видећеш цвећа, Девојке најлепше ту, Где бесмо срећни пре Улице тихе и мале У баштама цветају лале И где је лепо све. Знаш ли где је тај Диван, прекрасан крај?

1. Тамо где шуми Дунав где је дивног сунца сјај цветају руже и љубав А сад је месец мај... Тамо, на ушћу Саве, Лежи Београд... Диван је то крај То мој је завичај.

2. Кад бих још једном само видео тај лепо град! Ал кол'ко та реч ми значи: Чаробни Београд! Зато ја молим Бога За мој завичај, Јер на свету, знај, То најлепши је крај.

1. Тамо ка ушћу Саве леми бес крај диван је то, 2. Тамо је молим бога за мој завичај крај диван је то.

крај знај то мој је завичај то најлепши је крај

Нирнберг, 1942.

Мој Београд

Дивно је живети тамо
Где цвета љубав и срећа,
Крај дивног видећеш цвећа
Девојке најлепше ту.
Где бесмо срећни пре
Улице тихе и мале
У баштама цветају лале
И где је лепо све.
Знаш ли где је тај
Диван, прекрасан крај?

РЕФРЕН:

1. Тамо где шуми Дунав,
Где је дивног сунца сјај,
Цветају руже и љубав
А сад је месец мај...
Тамо, на ушћу Саве,
Лежи Београд...
Диван је то крај
То мој је завичај.
2. Кад бих још једном само
Видео тај лепо град!
Ал кол'ко та реч ми значи:
Чаробни Београд!
Зато ја молим Бога
За мој завичај,
Јер на свету, знај,
То најлепши је крај.

Нирнберг, маја 1942.

Р. Ракетић

Наша у заробљеништву



(Снимци: Приватна својина)

Код наших заробљеника све више расте чежња за отаџбином. Мисао на домовину и носталгија налазе израза у великој пренисни са својима, у стиховима, па чак и у малим композицијама. У таквом посталтрничном расположењу заробљеник Р. Ракетић компоновао је једну малу тугованку, инспирисан успоменама и лепотом своје земље.

Ова је композиција први пут изведена у заробљеничком позоришту „Боем“ и постала је врло омиљена међу заробљеницима. Инсценација је врло успела. Претстављено је ушће Саве, са синуетом калемегданске терасе. За то време један тенор иза позорнице певао је песму: „Тамо на ушћу Саве“. Сви присутни на овој претстави дочарали су слику далеке земље. Илузија је била потпуна, тако да су многим сузе пошле. Сваки се од њих сетио свога дома, свога краја, који су тако далеко од њих. О томе се само сања, говори, пева. И што више времена пролази, носталгија за домом све више расте, успомене оживљују. Жеље за повратком су жарке. Оне и дају снаге и издржљивости, полета и надахнућа.

Композиција Ракетића нежна је, кроз њу провејава туга. Композитор је био врло скроман и дуго није хтео да се његово име објави пред јавношћу, и тек на дуго наваљивање својих другова, који су нам ову песму послали, он је дао свој пристанак.

Татици у Нирнбергу

Сваког дана нада нама провејава
Да ће тата доћи из далеког краја.
Молитва вечерња наше мале Лене
Пуна је топлине, побожне, искрене.

Мама често мије многе горке сузе,
И много ће горких још суза пролити,
Али једног дана срећа ће нам синути,
Јер кад тата дође, страх нас неће бити.
Крушевци, октобра

Миливоје Трипковић,
ученик II разр. гимназије



Госн Млађино Фурунче



Знаш ли, црни Младене, да немамо у подруму ни једног иверка. Цео комшилук набавио дрва па им подруми крцати пуни, а ти ништа... Све од данас до сутра... Стално чекаш од неког да ти пошаље дрва и угаљ, а зима ето већ је ту...

Тако је из дана у дан, нарочито сад како је ово захладило, говорила госпа Цаја своме госн Млађи. А, он — ништа! Одговарао увек исто:

— Не брине жено, биће све у реду! Дрва су на путу а логит само што није стигао!... Уосталом ја не знам на кога си, брате, тако зимљива! По мени уопште не би морала да ложиш...

— Ко није зимљив? Ти!? Вути море да не причам твоју бруку. Чим мало захладило ти сав крјавичав... а кад прва слана падне ти дупли „унтерциер“ обучеш...

— Ех, ех, што претерујеш, море! Ја зимљив... Можда сам и био док сам оно раније петљао о мојим реуматизмом, али сада, има једно дветри године баш не осећам зиму...

И, фактички, има једно дветри године како г. Млађа не осећа зиму. Оно није баш сасвим сигурно да је не осећа, али се бар не тужи да му је зима... Чисто да човек посумња да му је то од имена: Млађа, па као зима неће у млађарију... Иначе по његовим позним годинама могло је да му буде зима и у јулу, тако око пола десет увече...

Најзад досадило г. Млађи то стално кљупцање, а нешто и због других разлога, тек ономад дотерао дрва. И угаљ, и то, богами, подоста. Такорећи за целу зимску сезону... Госпа Цаји лакнуло, и што је главно, одмах узела да ложи... Била зимљива, на мајку, па ова прва хладноћа јој се увукла у кости и било јој баш пријатно да предвече мало смљачи собу...

Међутим, г. Млађи се то никако није свидело. Не због неке уштеде, него тако, пало му напамет да гуњба, чим затекне топлу пећ.

— Слушај жено, ја то не могу да издржим...

— Ех, кобајаги...

— Нема ту кобајаги, него ти лепо кажем да не могу да издржим да се већ сада ложи... Топлота ми смета...

— Та иди, молимте, матори, немој

да тераш комедију.. Како то да ти сад одједном смета топлиота...

— Тако лепо, смета ми...

И, јадна госпа Цаја, ложила прекодан, док он не дође. И све тако кришом, размисљајући непрестано откуд њеном Млађи сад такорећи под старост толико резервне калорије па не може да поднесе топлиоту. Мислила тако мислила али никако да смисли. И ко зна да ли би икада и смислила да се није десило оно што се десило. А, десело се то да је г. Млађи једнога дана случајно испало из цена неко цедуљче, које је нашла госпа Цаја. У цедуљчету писало, лепим крупним у шрех, рускимом:

„Чекала сам те синоћ да те загрејем, али ти не дође. Дођи довече. Грли те и жељно те очекује твоје фурунче.“

— Фурунче! — крикнула госпа Цаја и све јој се у соби окренуло тумбе. — Јао, Млађо, мајка те Божија убила, имаш Фурунче... Је ли! Зато теби није зима...

Тога дана кад је испала та цедуљца госн Млађи из цена, односно кад му госпа Цаја наша та, као заиста било топло. Право пролетње време. Зато се госн Млађа није мало згрануо кад је дошао кући и затекао све пећи усијане од ватре. Све собе биле угрејане као амам...

Још о врата кад га ударила она јара из прегрејаног стаја, г. Млађа се на-костренио:

— Море, жено, ти си полудела...

— Шта си ложила толико...

Госпа Цаја се догле била већ прибрала, и релативно мирно, уздржано колико је могла, одговорила:

— Па то је да ти не буде зима...

— Опет ти мени да не буде зима. Јесам ти већ сто пута казао да мени није зима...

— Па што се онда грејеш ван куће?

— Како грејем се ван куће. Нећеш ваљда да кажеш да се грејем у канцеларији?

— Не кажем то, него прифатно!

— Како прифатно?

— На прифатно фурунче!...

Г. Млађа као да у тренутку не схвати о чему се ради, ма да му сама рука пеће у деп и поче да пина, очигледно, тражећи оно цедуљче.

Тај покрет ухвати госпа Цаја, и додаде:

— Немој да тражиш узалуд... Ту је, код мене је оно цедуљче... Испало ти из цена још јутрос кад си пошао у канцеларију...

— Па шта... Како цедуљче...! — промуца госн Млађа а ноге му се отскеле...

— Фурунче ти треба, ти... ти...

Госпа Цаја не доврши, али се саже и дохвати једну цепенуцу што је столала у углу, и стрпа је у већ усијану пећ. А онда цикну:

— Има да ложим од јутра до мрака као у казану... Као на локомотиви, разумешли...

— Па добро зашто... Чекај да се лепо објаснимо.

— Ђур! Нема шта да се објаснимо. Код куће немаш фурунче а тамо које-где имаш... Грејеш се на туђим фурунчићима...

*

Мислио би човек, по томе како се госпа Цаја била наостренила да ће лом да буде. Међутим, ништа од свега тога. Кад му ушла у траг за оно његово фурунче, узела она практично да

га казни, и разрезала казну у новцу, односно у дрвима и у угљу. Ко вели: „Кад имаш пара за бацање за неко друго фурунче можеш да имаш и за домаће фуруне“ и отада, ево већ десет дана ложи ли госпа Цаја ложи... Све четири пећи у стану, плус шпирет у кућини...

А, г. Млађи савио шипке па ћути... Гледа како одмичу и дрва и угаљ али несме ни да зуцне. Чак несме да писне ни кад му госпа Цаја, сва зајануде на од врућине добади:

— А, како фурунче! Шта ради? Да ли те још греје... Чекај кад јој је потрошим дрва да видиш како ће брзо да се охлади...

Да ли се г. Млађино фурунче охладило или није тешко је рећи али да се госн Млађа охладило за оно своје туђе фурунче више је него сигурно, јер „руку на срце, кад све четири госпа Цајине фуруне гутају, шта има да остане за оно фурунче... М. Дим.

Наука и ТЕХНИКА

Нешто из историје алуминиума

Први пут алуминиум је добијен 1827 године, а тек радовима Вернера фон Сименса 1866 године омогућено је индустријско добијање овог метала. Године 1852 један килограм алуминиума коштао је 3300 марака. 1854 око 2000 марака, године 1856 само 300 марака. Од тог времена његова цена нагло опада, али је још 1889 године један килограм продаван по 50 марака.

Данас се може добити метални алуминиум од 99.999 процената. Овако чист алуминиум садржи 0,003 процента гвожђа, 0,004 процента силицијума и 0,001 процента бакра. Овакав алуминиум изванредно је отпоран према киселинама, базама, морској води и разним атмосферским утицајима.

Можете ли да замислите?

Модерна наука и техника не задовољавају се више повећањима које омогућују најјачи светлосни микроскопи јер се у њима предмети виде увеличани само до 10000 пута. Нови типови електронских микроскопа далеко стоје изнад најсавршенијег светлосног микроскопа, тако да је, практично, човечјем оку отворен поглед у један сасвим нови, досада потпуно невидљиви свет.

Када кажемо повећање од 10000 пута, многи још немају скоро никакву јасну претставу шта то значи. Када би од гипса, пластелина, бетона итд. направили једну циновску пчелу 10000 пута већу од обичне живе пчеле, она не би могла да се смести на велики сквер Теразија. На увећању од милион пута једна длака људске косе

личила би на огроман стуб са пречником од 100 метара. На овом увећању невидљиви микроби достигли би дужину од једног метра, али би атом једва имао пречник од десетог дела милиметра. Интересантно је да би на увећању од 100 милиона пута, које се свакако неће скоро, а можда и никада, постићи, обична билијарска лопта достигла би величини земљине куле, а микроби би личили на чудовишта чије је тело дуго 100 метара. Али када би се човек повећао само 100 пута, што се лако постиже и најпростијим микроскопом, био би цин који са испруженим рукама и издигнут на прсте може скоро да достигне врх Ајфелове куле.

Да ли знате?

Гледан за Земље Млечни пут (Кумова слама) изгледа као да се састоји од безбројних, густо збијених звезда које леже једна уз другу. Али и овде, као и у осталим деловима неба, звезде су опромно удаљене једна од друге. Небо је у области Млечног пута тако слабо насељено да се густина звезда може упоредити са густином коју би чиниле 5 или 6 јабука распоређених на једној површини која одговара површини целе Земље.

Међузвездани простор не одговара потпуно вакууму, јер у њему има космичке прашице и разних ситних делића материје и гасова, разуме се у веома малој количини. Али како је свемирски простор огроман, то ова материја, иако веома разређена, достиже масу која је скоро равна укупној маси звезда, планета и свих осталих небеских тела. Неки астрономи чак сматрају да је ова маса знатно већа од укупне масе свих космичких звезданих светова.



Свакодневно венчање које је прошлог понедељника обављено у цркви Александра Невског није остало незапажено. Стари Сретен Делимарковић, који се у својој седамдесет шестој години оженио женом коју је пре двадесет година продао свом пријатељу за 1.000 динара и о чијем је необичном идесу „Коло“ писало у једном од својих прошлим бројева, није могао да се пожали да није имао доста сватова. Седамдесетогодишњи младенци прославили су овај догађај врло весело. (Снимак: А. Симић)

ФЕРНАНДО КОРТЕЗ

ЗАБОРАВЉЕНИ ОСВАЈАЧ МЕКСИКА

Било је то марта 1517 године... После пет месеци пловидбе шпанска флота напоследку се усидрила крај мексиканске обале. Циљ је био достигнут. Грувале су салве бродске артиљерије, а посада, у беспрекорном поретку, искрцавала се уз звекот оклопа, копаља и мачева. Уплашени пуцњавом, урођеници су се најпре разбегли. Доцније су се опет појавили на обали посматрајући са страхоштовањем велике бродове и људе у чудној металној одећи. Још пре сутона био је подигнут логор...

Заповедник шпанских чета, славни Фернандо Кортез, био је свестан шта му претстоји за остварење његовог грандиозног плана. Цела ова земља, од једног до другог океана припада, рекосе му, краљу Монтезума. Кортез је изразио жељу да одмах види суверена. Узалуд покушавају да га одговоре.

За то време с двора Монтезума, моћног краља Ацтека стално пристижу дарови: златни, сребрни предмети танане израде, скупоцене тканине, чудесне слике израђене од разнобојног перја. Земља је богата. То Кортез зна. То злато распаљује у Шпанолцу жеђ за освајањем. Његов немирни дух раздражују вишње огромних блага скривених по величанственим храмовима. Он сена о биткама, победама...

Али, ако је земља богата, моћан је и њен владар. Монтезума је храбар ратник. Он располаже војском од двеста хиљада људи. А Шпанолца, далеко од домовине и сваке помоћи, мало је у овој непријатељској, неповратној земљи: једва неколико стотина. Али Кортез не зна за препреке.

Врше се припреме за пут. Кортез жељда се обележити пут куда прође шпанска застава. Зато наређује да се осуше, на месту где су се искрцали, град — Вера Круз. Као циновски термити, стално у покрету, људи су дишали, камен по камен, многе зидове. Изникле су безбројне куће.

Тренутак за делање је дошао. — Пли! — наређује заповедник.

Ту заповест као да диктира лудило, али она показује чврсту решеност заповедника. Да, пли! нека се ратницима спречи сваки пут за повлачење и бекство. Победа или смрт! Скинувши једра, која су имала да послуже у друге сврхе, људи су запалили своје бродове. Праскале су огромне ватре, с треском се рушиле катарке. Ускоро су дуне каравеле шпанског

одавали су извештај степен рафиниране цивилизације.

— Наш моћни господар — проговорили су углас гласници падајући на колена пред Кортезом, — шаље ти, јаки и племенити странче, свој братски поздрав. Нека си добродошао у земљи Монтезуминој...

Шпанци нису ни слутили да на свету постоји тако велики богат град. Окружавали су га високи зидови, палате су биле величанствене грађевине, а гомила је клицала. На главном тргу подигнут је краљев престо. Владар је устао и крочио према Кортезу који је седео на белом коњу.

Не скидајући поглед са суверена, Кортез је одговорно на добродошлицу. Шпанац је осетно лицемерство у краљевим речима...

Шпанске чете улогориле су се изван града. Сутрадан је дојурно гласник, прашњив и крвав. Кортез је хитно позван. У његовом отсуству Ацтеци су били напали шпански гарнизон у Вера Крузу. Посада је била побитена. Желећи да увери свој народ да чудни странци нису бесмртна бића, синови суица, Монтезума је наредио да се град мучки нападне.

Кортез се намрштио. Био је свестан опасности која га је чекала у о-



вој земљи без икакве наде на спас. Окули је официре:

— За пола часа бићемо у Монтезуминој палати. Нека нам Бог помогне! Нешто доцније дојахало је пред краљевску палату пет наоружаних Шпанаца. Кортез и Монтезума нашли су се лицем у лице. Били су збацили маске:

— Дакле, ти не пристајеш, Величанство? Онда ћемо се послужити силом!

Исукао је мач. Краљ је био блед, понижан. Важио је свој скиптар. У дворану су упали наоружани Шпанци...

Али тада је букнула цела земља. После огорчене борбе, Ацтеци су успели да потуку гарнизон који је освојио град. Монтезума је опет био слободан. Али у рукама побуњеника он је сад био само слепо оруђе. Нешто доцније, на престолу дрвене краљевине Ацтека појавио се нови деспот: Гватимозино...

Капије престолног града Мексика бранила је јака урођеничка војска. Многобројни одреди били су распоређени по обалама језера које је окружавало варош, како би спречили Кортезово повлачење.

У ноћи, светлост буктиња поигравала је на блиставим оклопима. Кортез је седео у свом шатору. Био је свестан да би сваки напад био самсубитство. Није му остајало ништа друго него да се послужи лукавством. Морао је да се повлачи. Пре но што је непријатељ имао времена да се у то увери, Шпанци су под заштитом помрчине покушали да се дохвате језера. Али, праскорје је открило Кортезу страхоту положаја: Непријатељ је био свуда, испред и иза њих.

Први пут у животу Кортез је оклевао. Непријатељ је био све ближе.

Већ су се чули убојни ратнички поклици. Кортез је одлучио да прихвати борбу.

— Напред, за славу вашег краља!



На челу шаке јунака Кортез је јурнуо у гомилу. Први непријатељи пали су под ударцима мача. Топ је грмео, али његова пуцњава није више плашила урођенике. Обруч око Шпанаца стезао се. Још једино чудо могло је да спасе Шпанце.

Остављајући многобројне рањенике и мртве на бојништу, бели људи почели су лагано да се повлаче. Били су принуђени да бацају оружје, да оставе сву своју артиљерију.

Један снажан пробој разбио је обруч. И настало је мучно повлачење кроз кухње баруштине.

А онда се појавила нова опасност: герилци Индијанци нису допустили да се Шпанци повуку. На сваком кораку чекале су их заседе. Сваког часа пао би по неки војник. Један Шпанац, који је успео да научи неколико урођеничких речи, доноси поруку Индијанца: „Бели људи, стигли ће вас страшна казна“. Још страшнија неизвесност увлачи се у душу шпанских ратника.

После месец дана хода, избегавајући неенадне нападе Гватимозинових чета, Кортезови одреди стигли су у планински крај. Одатле се видело море. А људи? Било их је још само две стотине...

Ноћ је дубока, пуна тајанства. Овде онде засветли покоја буктиња и опет се угаси. У шпанском логору све спава, сем стражара и Кортеза. Војници не смеју дознати шта их чека. У долини је непријатељ окупио све снаге за одлучни удар. Али Кортез ипак зна да су војници нешто приметили. У шаторима чуо је разговоре: — Хеј, Педро, да ли ћемо икад видети Севиљу?

Ветеран из ратова у Италији одговорио је:

— Прави ратник чека прво битку, па тек онда на то одговара...

Већ је прошла ноћ. Месец је зашао за облаке. Тек понегде трепери далека звезда. Одједном, кроз логор се разлегао крик стражара. Шпанци су сви на ногама. Кортез је изјurio из шатора. Али непријатеља не виде, иако га свуда осећају.

— За мном, севиљске гарде.

Педесет људи упутило се у правцу одакле се чуо поклич. Тамо је већ Кортез. Битка је почела. Већ су се зачули први јауци рањеника. Налети непријатеља, недовољно наоружаног за борбу са шпанским мачевима и оклопима, пропадали су један за другим. Онда су Шпанци јурнули у средиште непријатељских снага.

Пролазили су сати огорчене борбе. Почело је да свиће.

— Бар да се видимо, лицем у лице, — узвикује Кортез и јуриша исуканим мачем у гомилу Индијанаца.

Мало подаље лепрша се мексиканска застава. Последњим напором, у неодољивом јуришу, Шпанци су пробили непријатељску одбрамбену линију. Ацтечки заставник паде. Један војник дохвати заставу са земље и ломи је преко колена...

Сутрадан је Кортез ушао у град Тлаксала...

После тридесет дана напорног пута Кортез је опет угледао са својим војницима зидове, куле и храмове града Мексика...

У својој палати Гватимозино, последњи краљ Ацтека, није могао да свлада свој бес. Он је знао да је још јак, да има велику војску, али се није осећао нимало пријатно кад је чуо да се шпанске трупе, појачане из гарнизона новооснованих градова на обали и неким племенима која су се против њега подигла, приближују главном мексиканском граду. Увидео је да се е Кортезом не сме шалити...

Па и та тврђава је изгледала неосвојива. Шпанци су се улогорили на километар од града, на обалама језера. И тако су пролазили часови, дани, месеци. Мексико ће пасти, обећен главу. Град изгледа као да је мртав. С времена на време појави се нека силуета на зидовима. Негде груне топ. И онда се све опет смири...

Два месеца трајала је опсада без неког значајног догађаја. Шпанци су за то време изградиле мале бродове који су крстарили језером, не усуђујући се ипак да се одвећ приближе зидовима града. С те стране изгледало је да град не може пасти.

Али Кортез више није могао да оклева. Јануара 1521 наредио је да се нападне град, остављајући артиљерију за последњи ударак. Међутим, шпански напад заустављен је пред градским вратима.

Зима није била сурова и брзо је гратуло пролеће. Али у граду се још нису запажали никакви знаци по којима би се могло закључити да ће се Гватимозино предати. На шта једу у граду питао се Кортез. Најзад, сванула је зора 15 августа 1521...

— Батерије напред. Ватру ћете отворити кад ја дам знак.

Кортез је посматрао са свог коња покрете батерија. Шпански ратници заузели су положаје пред опседнутим градом. Кортез је већ стигао са својим трупама под градске зидове. У вароши је настала паника изазвана овим наглим покретом Шпанаца. У очајању онога који осећа приближавање неизбежног краја, Индијанци су похитали на зидове да бране град. Али први топовски пуцањ начинио је панику у њиховим редовима. На неколико метара од главне капије, Кортез је отворио учесталу палбу. Први одбрамбени зид је пао. Врата су се разлетела у пармпарчад...

Браниоци су увидели узалудност одбране. Битка је била кратка. Још пре подне ушле су шпанске чете у град. На улицама, по кућама, народ је падао на колена пред победоцем...



Кортез је поносито пројашао на свом белу. Био је потпуни господар Мексика. Гватимозину, последњем ацтечком краљу, пошло је за руком да у последњем тренутку умакне на брзом коњу...

Година 1547. Зима је била врло оштра тада у Севиљу. У једном кућерку на периферији града умирао је један човек. Потпуно заборављен, унесрећен интригама завидљиваца на двору. Крај његове самртне постеље било је само неколико најближих сродника. Био је то Фернандо Кортез, освајач Мексика, победилац последњег ацтечког краља. Последње речи биле су му упућене далеком земљама у које је први крочио од свих Европљана.

— Нуева Еспања... Нова Шпанија...

Годни суцрот

РОМАН ОД ХАРАЛДА РЕБЕЛИНГА

(11)

Два пута истог дана посетно је гроф Шандор Бакоњи Марковићев обавештајни биро. У малој загуљивој просторији испуњеној картотекама и регалима за акта седела је само постарија секретарица.

— Господин Марковић вас чека, рекла је равнодушним гласом кад је трећи пут дошао.

Марковић, пушећи као и увек своју цигу, у дочекао га је тобоже без интересовања.

— Ако се не варам, рекао је, палећи нову бразилијанку, ради некога... Пата Старпера?

Шандор је једва савладао узбуђење. Начин охочења тог човека вређао га је до дла срца. Хладнокрвно је Марковић извадио из фијоке два табака хартије.

— Требало нам је свега 48 часова да добијемо информације из Америке. То не би извала ниједна полиција на снегу. Ево шта нам јављају.

На првом табаку била су свега два реда. Пат Старпер се 1933 године уселио у Сједињене Државе из Мексика. Пат Старпер му је артистичко име. Право име му је Стефан Рајнер, родом из Беча.

— То су америчке информације, примети Марковић. — А сад да чујете бечке.

Други списак био је опширан. Ту су били сви подаци о рођењу, родитељима, имовном стању и дотадашњем животу. Само последња реченица била је за Шандора откриће:

„...у соби студента Стефана Рајнера у улици Седам Звезда пронађен је убијен Станислав фон Чаниц, муж субрете Норе фон Чаниц. Утврђено је да је убиство извршио Рајнер који је истога дана ишчезао. Полиција није до сада успела да му уђе у траг...“

Без речи је Шандор саслушао ово за њега толико важно саопштење. Тако, дакле, стоје ствари. Пат Старпер, алиас Стефан Рајнер, убио је првога мужа његове жене! За њим је расписана полицијска потерница, а његова жена се састаје са њим кришом у хотелу! Значи, они још одржавају љубавне везе.

— Да ли сте већ обавестили полицију, господине Марковићу?

— То није моја дужност, господине. Ја нисам у служби полиције. По вашем захтеву ја сам вам прибавио информације које су вам биле потребне. Ви ћете да ми платите, а остало је ваша приватна ствар.

— Добро, хвала. Победоносно се осмехујући изишао је Шандор Бакоњи из загуљивог бироа господина Марковића. Он ће умети да се освети...

*

Нора је провела једну рђаву ноћ без сна. Узалуд се трудила да оправда Пата што не долази. Женски инстинкт јој је говорио да ту нешто није у реду.

У први мах је била уверена да је Стефан дошао у Беч само ради ње. Зашто се сада прикрива, зашто је избегава? Зашто је уопште чекао дванаест година да дође? И да га случајно није срела у ономе друштву можда никада не би сазнала да је Пат Старпер — Стефан Рајнер.

Мучена неизвесношћу, одмах после ручка похитала је у хотел. Није се пријавила, него је села у забачени угао одакле је лепо могла да посматра улаз. И ту је чекала већ пуна два часа. Било јој је свеједно колико чека, само још данас морала је да буде у извесности.

На вратима се најзад појавио Пат. Од раног јутра он је напорно тренирао и сада се осећао изнурен и уморан.

У првом тренутку, кад се Нора појавила пред њим, Пат се изненадио. Надао се да ће кад се идућег пута са

њом сретне бити прибранији. Међутим, није било тако. Ипак се толико прибрао да је учтиво замолио да пођу у салон.

Нервозно је свукла Нора рукавице. И она се трудила да савлада своје узбуђење. Знала је да је дошао одлучан тренутак који ће да донесе објашњење.

— Дакле, најзад сам ипак успела да те ухватим, рече Нора тобоже у шали.

Пат климну главом. И њему је било јасно да је дошао одлучан тренутак. Само да није тако изнурен и уморан.

Тешко му је падало и да мисли. А сваки минут отежава био му је још мучнији.

Нора га кришом посматраше. Сад је први пут уочила да код Стефана нема више оног безбрижног младалачког израза на лицу који је толико волела. Лице му је сада било мужевније и — старије. Са тихим запрепаштењем констатовала је да је на слепоочницама већ почео да седе.

А шта онда ако се и код ње већ примећују ти знаци старења? Ако је он види као и она њега? Можда она за њега није уопште више тако лепа, можда је више не жели? Не, много пута се она у последње време посматрала у огледалу. Њено лице, као и рангаје, било је још увек без мане и замарке. Чисто и нежно, као у девојке.

Пат се борио са својим мислима. Очигледно тражи неки изговор што је избегавао у последње време. Она му приђе сасвим близу, стави му руке на рамена и рече нежно:

— Стефано, немој да се мучиш, није потребно. Ја те потпуно разумем. Хтео си да будеш сам. Само немој да ме пустиш дуго да чекам... Толике смо године узалуд изгубили... И ја не могу више...

Пат осети да ће сада морати да каже сву истину. Ако то сада не учини, никада неће. Али речи нису могле да му пређу преко усана. Грло му се стегло. А требало је да каже само две речи: „Норо, ја те не волим више“.

А Нора се сва скупила у мекој фотељи, као да јој је зима. Невероватно је у том тренутку личила на беспомоћну девојчицу. Благом погледом гледала је пред собом вољеног човека који се збунио као залубљени гимназијалац. Било јој га је жао и хтела је да му помогне.

— Стефано, можда је посредни... нека друга жена? Ја и то могу да разумем... Уреди пре свега своје ствари...

Пат не рече ништа. Гледао је кроз прозор. Посматрао је Ринг пред хотелом, који је врло од живота. Онда се трже: нема места оклевању, треба да се да одлучан одговор. Нагло се окренуо од прозора и окренуо Нори:

— Норо, треба отворено да ти кажем...

Осећао је да му је глас неприродан, а гледајући њене крупне очи које су га посматрале пуне очекивања, осетио је бол у срцу:

— Тешко ми је и боли ме, али не могу и не смем дуже да кријем. Стефан Рајнер, кога си ти познавала, не постоји више. Ја сам данас Пат Старпер. Она времена не могу више да се врате...

Нора се још више скупила у седишту. Хладна јеца прође јој преко леђа. Шта то има да значи? Као да је неко ударио. Значи, он је више не воли! Пуних дванаест година она је живела од фантазије. Само, он још није рекао своју последњу реч. Она још увек може да поново освоји његову љубав.

— Дакле, то треба да значи да је свему крај?

Пат немо климну главом. Њему је сада, кад се изјаснио, лакнуло на души. Оно најтеже је прошло. Сада јој је свакако све јасно.

— Дакле, ти ме више не волиш, Стефано? рече она сасвим мирно и прибрано.

Пат јој приђе и нежно је ухвати за руке.

— Норо, много година је било потребно да ја опет стекнем свој душевни мир који сам изгубио онога дана пре дванаест година. Много година је требало, много мука и патњи...

Нора скочи из фотеље, лице јој се искриви од бола:

— А ја, Стефано, зар ја нисам трпела? Нисам ја тебе преварила, него си ти мене напустио!

Пат није очекивао овакав одговор.

— Норо, ти знаш боље него ја како је до свега тога дошло. Али шта вреди дирати у прошлост... Много је воде протекло од онда...

Последња песма

Прошлу ноћ ми је моја Муза дошла
Сва узбуђена, бледа, изнемогла.
Давно је, рече, мени била пошла,
Но дуго ме није ни пронаћи могла.

Ту, пред камијом, мог пегаза виде,
Мршаваг, бедног, тек што сконч'о није,
Уздахну болно, свој огртач скиде
И поче сузе од мене да крије.

Мој пегаз стоји снажнем к'о крај гроба.
Зафркта мукло у немоћном даху,
К'о да се и он присети у страху,
Свих наших снова и негдашњег доба,

Када је са мном кроз поља и горе,
Јурио дивље широм белог света,
Кад ништа није могло да нам смета,
Да прелетамо узбуркано море.

И он је сус'о. — Ни корак да крочи,
Бос, нигде трага поткову од сребра.
Гледам га, јадног, и бројам му ребра,
А он у мене избуљно очи.

„Видиш ли како, мој добри пегазе,
Прођоше наши сви варљиви снови,
Немилосрдно како нас сада газе
И потцењују нараштаји нови.“

Проживео си доживљаје многе
Са мном, да л' оста можда жељан чега?
Схваташ ли и ти сву пролазност свега,
Када си подбијен у све четир ноге.

С препреком даде судбина нам чудна,
Да се боримо — увек од нас јачом.
Но то је била борба узалудна,
К'о пустог Шнанца борба с вретњачом!

Како си једној Росининти сличап,
Мој верни друже у добру и беда,
Видиш да најзад ништа ти не вреди
Што увек беше и срчан и дичан!

Сањарили смо целог века дуго
Са усхићењем, пуну лудих нада;
Но све то није ништа било друго,
До једна проста — допкхотијада.“

К. Поповић

Нора је дрхтала као да је тресе грозница. То је, дакле, све што има да јој каже?

— Да, рече огорчено она, много је времена прошло. Али шта онда, Стефано...

— Зашто да се позлеђују старе ране, Норо...

— Зашто — старе ране? Зар мислиш да ћу ја то преживети? Ако су код тебе старе, код мене нису, Стефано...

У изненадном изливу страсти Нора му обвије руке око врата и притисну своје врело лице на његове образе.

— Стефано, ја те волим. Дванаест пуних година чекала сам да се вратиш, шапутала је врело. Ја сам спремна да скупо платим своју срећу, ја нећу више да те изгубим, Стефано...

Грчевито јецање прекинуло је њене речи, и Пат осети на свом врату топле сузе. Осетио је потребу да је загрли, пољуби и утеши. Али је исто тако знао да не сме да попусти. Не сме, по цену живота. Јер, иначе сва мука почиње из почетка.

И што је веће бивало њено узбуђење, он је бивао мирнији. Пајажливо је скинуо њене руке са свог врата и рекао нежно:

— Молим те, Норо, умири се. Треба да ме правилно разумеш и схватиш. Не знаш колико ми је жао...

Као да је змија ујела, Нора отскочи у страну. Њен смех је звучао усиљено и неприродно.

— Ха, тако? Жао ти је? Ти ме, дакле, сажалеваш? Али мени није потребно ничије сажалење! Ја ти пружам целу своју љубав, а ти враћаш мени... сажалењем? Гори ударац ниси могао да ми нанесеш, јер мени није потребно ничије сажалење, па ни твоје...

У дубоком очајању бацила се опет у фотељу и заридала од бола. Ах, колико је у том тренутку мрзела тог човека који је тако хладно одбија! Који је толико понизио и згазио њена осећања. А у исто време колико га бескрајно и безнадно воли целим својим срцем и душом. Погледала га је укочено:

— Али ја знам зашто си се толико променио, Стефано. Сигурно је ту посредни једна друга жена. Мене нећеш преварити. Само треба да знаш да ја нисам од оних које попуштају.

Пат хтеде да оштро одговори, али се уздржа. И онако није било смисла да јој противречи. Зар није и он помало кривац? Уосталом, зар је она крива што га воли?

— Стефано, рекла је гласом загушењем од суза, и ја сам живо створење и ја имам право на срећу. Треба да знаш да ником нећу дозволити да ми је отме, а најмање једној жени...

*

Врата за Нором се залупише. Пат је стојао замишљен у својој соби. Његов покушај да се са њом разиђе на миран начин очигледно је пропао. Познавајући добро Нору, знао је да њене последње речи значе почетак борбе. Знао је да се она неће устручавати никаквог средства да сprovedе своје. Неће бити лако да јој докаже и да је увери да је са његове стране све свршено.

Појавио се Цим. Он је из суседне собе и мимо воље био сведок узбудљивог разговора између Норе и Пата. Његова претпоставка показала се тачном. Он је знао да се Нора никада неће драговољно одрећи човека кога воли. То значи да Пату са њене стране прети опасност.

(Наставиће се)

Немо на сточићу

ПИСАЊЕ: М. СТОЈАНОВИЋ

— Дакле, да се разумемо. Он се по свој прилици трудио да буде одлучан.
— Ја те волим. Најбољи доказ је тај што сам те узео за жену. Ти си памет-

— Има људи који се, тако, сретну. Осете узајамну наклоност. Лепо. То могу да схватим. Али некад долази оно најглупље...

Тог дана био је изузетно речит. Жена га је посматрала. Немо. Без и једног покрета.

— Ствар је врло проста. Падну једно другом око врата и кажу да једно без другог не могу да живе. Да ће остати верни, он њој и она њему, до гроба. И шта ти ја знам! Глупости! Е, видиш, ја ћу бити искрен. Одмах ћу ти рећи шта је посредни. Бесмислица је ако се нас двоје тиме заваравам. Не, ми не можемо јамчити за себе. Сад се волимо. А да ли ћемо се волети кроз три, пет година — то не знамо.

Човек је застао. Пошао је да упали другу цигарету. Предомислио се.

— Видиш, ти ћеш помислити да је већ нека жена посредни. Не, уверавам те! Али ако се то заиста деси... На овом сточићу наћи ћеш тала писмо. Ту ћу ти све објаснити... Ако уопште хоћеш да ме разумеш, ти ћеш увидети да би то, у том случају, био једини пут...

Било је вече. Магла. И хладно. Врло хладно.

Човек је ишао журним кораком. Утучен.

„Све ово није било потребно — размишљао је суморно. — Обична авантура. Та жена заиста незаслужује да јој се један тренутак више посвети. Био сам одвратан. Своју жену потпуно сам

ванемарио. Збиља, она је вероватно већ све приметила. Видео сам то већ у њеном погледу, у свему. Шта ће сад рећи? Заста сам био свиреп...“

Било је то искрено кајање.

Брзо се успео уз степенице. Завоњало. Учинило му се да га је и служавка непријатељски погледала.

— Госпођа је код куће?

— Не. Отишла је.

— У ово доба? То није могуће!

Ушао је у салон. И као скамењен застао. На сточићу је стајало писмо. Он га је узео. Да, то је њен рукопис. Не, он се не вара. И адресовано је на њега. И стоји на сточићу.

„Па да, то сам и заслужио. Шта је њу спречавало да учини оно што сам ја намеравао да урадим и о чему сам јој говорио. Не, бићу поштен према себи! Она је у праву...“

Спустио је немоћно писмо на сто. Готово се није усуђивао да зацени омот. Врата су се нагло отворила.

— Ти? Ти... — замукао је запрепашћено. — Зар си се вратила?

Али и жена на вратима била је изненађена. Човек је скрушено опустео руке.

— Опрости!

Онда јој је нагло пришао. Неспретно је загрило.

— Ти ћеш се предомислити, зар не? Ти се мораш предомислити. То писмо...

— Како писмо?

Он је немо показао омот на сточићу. Узела га је. Отворила. У једном тренутку било јој је све јасно. Насмејала се. Од срца. Јер она га је волела. Тихо, прелано.

— Па, драги, ово је писмо моје крајнице, адресовано на тебе. Рачун за најновију хаљину...



г. Разумећеш ме. Нешто морамо расчистити. Одмах. Да после не долази до неспоразума.

Берза срца



ПИСАЊЕ: ЖОЗЕ ЖЕРМЕН

Лица: њих је четворо. Старински трио сад је очигледно недовољан. Данаас увек постоји нека женина пријатељица која држи равнотежу супруговом пријатељу.

Елена, тридесетих година, тип стандард од ноктију на рукама до ноктију на ногама.

Розина, њена пријатељица, такође тип стандард.

Жорж, њен муж, тип стандард.

Пјер, њен љубавник, тип стандард.

СЦЕНА ПРВА

Елена, Розина

Елена: Ето, нема га. Толико ће задопити да ће набасати на мог мужа.

Розина: О коме говориш?

Елена: На о Пјеру, мом љубавнику. Зар га не познајеш?

Розина: Он је мој банкар. Велики је кавалер. Рачун ми није покривен у његовој банци, али он ипак исплаћује моје чекове.

Елена: Е, што се тиче кавалерства, не могу рећи да се са мном истрошио. Не можеш ни да замислиш такву тврдицу. Све за себе, ништа за мене. Ох, томе се мора учинити крај. (На улици се чује аутомобилска труба). Ах, то је он! (Трчи прозору). Да дивног аутомобила!

Розина: Ја идем.

Елена: Не, не. Остани. Видећеш како ћу дочекаати твог банкара.

ДРУГА СЦЕНА

Елена, Розина, Пјер.

Пјер: Дobar дан, драга госпођо. Dobar дан, драга пријатељице.

Елена (загрили га): Dobar дан, мили мој. (Пјер се уплашио). Ох, немој се устручавати. Розина све зна.

Пјер: Ах, врло добро.

Елена: Мили, од свег срца ти хвала! Пјер (запрепашћено и подозриво): Хвала? За што — хвала? Дошао сам да те извезем у шетњу, као што сам ти обећао.

Елена: А аутомобил?

Пјер: То су моја нова кола. Стају преко осамдесет хиљада. Мало су скупа, али кад тебе треба извести у шетњу, ништа није одвећ скупо.

Елена: Тако, то је мој ауто?

Пјер: Пардон, пардон.

Елена: Аутомобил који си обећао?

Пјер: Ја сам ти обећао?..

Елена: Па, аутомобил за који сам те молила. То је то исто, јер су моје жеље, то знам, за тебе заповест. Ох, хвала ти, мили. То је сувише лепо. Нисам се надала толикој лудости.

Пјер: Али...

Елена: Ах, ти ниси тврдица. Зар не. Розина?

Пјер (мирећи се са судбином, за себе): Ваш ми је добро исплао дан.

(Чује се труба неког другог аутомобила).

Елена: Господе, мој муж! Како ли ћу га преварити да прогута ауто?

Пјер (коме се повратило мало наде): Ето, видиш ли, то ће бити немогуће.

Елена: Не, не, сетила сам се. Све ћу ја удесити. Дај ми документа од кола.

Пјер (предајући их): Пропао сам...

СЦЕНА ТРЕЋА

Сви четверо.

Жорж (Пјеру): Ах! Како си ме изненадио! (Розини). А ви, драга пријатељице, како сте? (Својој жени). Dobar дан, мила моја. Је ли, а чија су ова дивна кола доле пред вратима?

Елена: То су кола твоје жене, мили мој.

Жорж: Твоја? А како?

Елена: Сјајан посао. Стајала су само двадесет хиљада. Сопственику је одмах био потребан новац. Ја сам их исплатила из својих уштеда. Ево и документа.

Жорж (приближујући се): Браво, Браво! Ти си генијална жена (За себе) Ах, разумем. (Пјеру): Ти ми увек доносиш срећу! Увек си ту кад се ја имам нечему да обрадујем.

Пјер (беснећи): Ето, ти знаш како сам ти ја веран пријатељ. Морам за час да одем да се спремам... Јер, Елена и ми треба да изиђемо мало. Јесте ли спремни, драга пријатељице?

Елена: Скоро сам готова, само још један тренутак. (Њих двоје излазе).

СЦЕНА ЧЕТВРТА

Розина, Жорж.

Розина: Ах, можете баш рећи да имате среће. У сваком случају, ето аутомобила за који бих дала четрдесет хиљадарки као пет пара.

Жорж (ударивши се по челу): Ах, једна плеја! (Розини) Ви кажете — четрдесет хиљадарки...

Савети НАШЕТАЛЕКАРА

Иде зима, иду хладни дани...

Познато је да човечији организам много зависи од средине у којој се налази. Чак према новим испитивањима изгледа да је та зависност још много већа него што се иначе мисли. С тога се данас у медицини сматра да не само спољна температура, стање влаге, јачина и правац ветрова, јачина сунчевог зрачења итд. него и појава „пега“ на извесним планетама, интензитет космичког зрачења и ритам свих појава у природи, имају највећег утицаја на човечији организам. Па не само то, него је доказано да природа земљишта на коме човек живи, може да буде од пресудног значаја за појаву извесних болести. Тако је приликом испитивања о гушавости, утврђена занимљива и чудновата чињеница да не само да постоје извесни предели, градови и села у којима је гушавост (увекнаше штитне жлезде) много чешћа него ли у другим крајевима — што се пре доводило у везу искључиво са садржајем јода у води — него да у извесном месту постоје улице, па чак и куће у којима је гушавост чешћа него ли на другом месту. Испитивањем земљишта доказано је да то стоји у вези са његовим саставом.

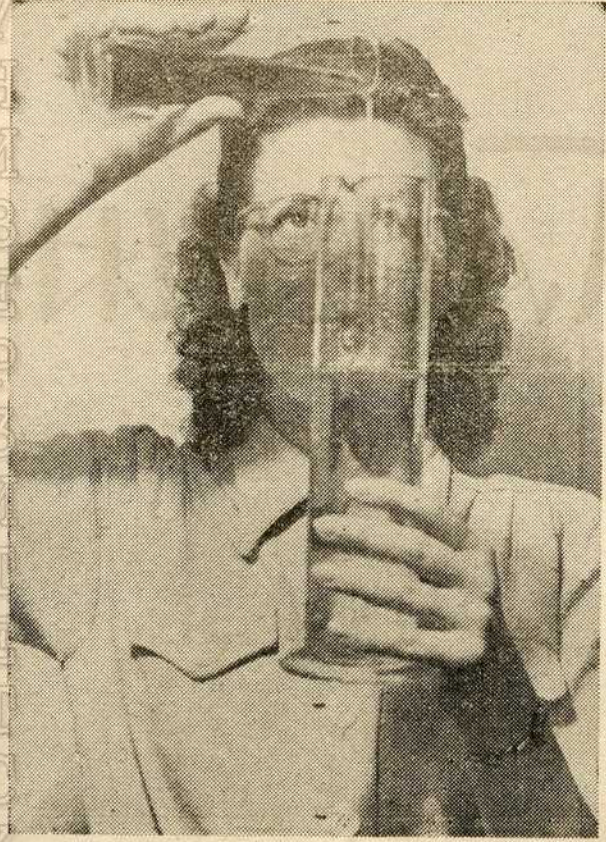
Када су спољни утицаји тако значајни за човечији организам, онда није чудо што се медицина труди да их учини што мање шкољливим, тј. да човечији организам доведе у могућност да се што боље од њих брани.

Зима је годишње доба у коме човеку прете највеће опасности за његово здравље. Прво због тога што велика хладноћа смањује отпорност организма према свим болестима, а нарочито према заразним, у које спадају разни катар, ангина, грипа, запаљење плућа и др. Осим тога влага, која је зими неизбежна, врло штетно утиче на човечије здравље. Напоследку смањена отпорност организма, која постоји увек у нередовним приликама, зими је изразитија услед — чак и у редовним приликама — слабије исхране, која у то доба, не садржи довољно поврћа и воћа, тј. витамина.

Да би се сачували разних оболења која су честа у зиму, нарочито заразних болести, потребно је пре свега подићи отпорност организма, а затим, колико је могуће, избегавати све изворе инфекције.

Организам има највећу отпорност када се налази у најповољнијим, тј. најхигијенским приликама. Довољна исхрана нарочито у мастима (сланина) изазива повећано сагоревање у организму а тиме и боље надокнађује топлоту утрошену у борби против хладноће. Довољан душевни и телесни одмор, уравнотежен живот у сваком погледу, а пре свега душевно спокојство најбољи су елементи за изазивање највеће отпорности организма. Како је све то тешко постићи у нередовним приликама, онда треба се трудити да се што више избегну могућности инфекције. За то треба пре свега избегавати нагле промене температуре. По здравље је много мање опасно радити стално у једној, ма и ниској температури, него ли једнако прелазити из једне температуре у другу. Осим тога треба се увек утоплити приликом преласка из више у нижу температуру. При томе не треба мислити да „само један тренутак“, напр. на балкону или тераси или у хладној одаји не може да шкоди. Тај један тренутак често пута је довољан да се навуче болест. Осим тога у хладноћи не треба дуго стојати; треба се кретати кад се нема добра обућа, стопала треба увити у старе новине па тек их онда ставити у обућу, јер оне служе као рђав спроводник, те их штите од хладноће. Против промрзлина на рукама и ногама, од којих пате нарочито они који дуго морају да стоје у месту и да раде у хладноћи, врло је добро узети рибеље уље или неки сличан препарат — у колико се може набавити — и промрзлина трљати што ћешће да би се успоставио крвоток. И у овом случају у колико је отпорност организма већа, у толико је и успех бољи.

Др. С.

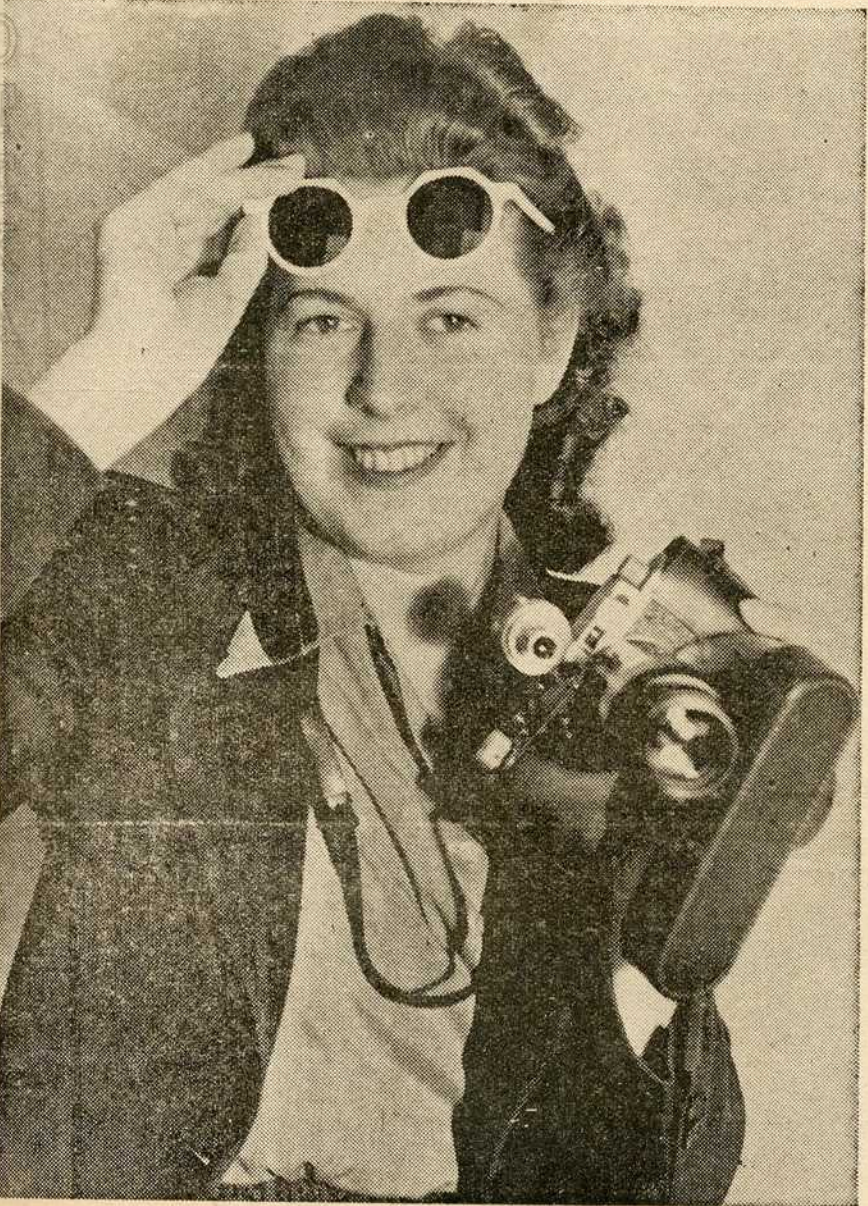
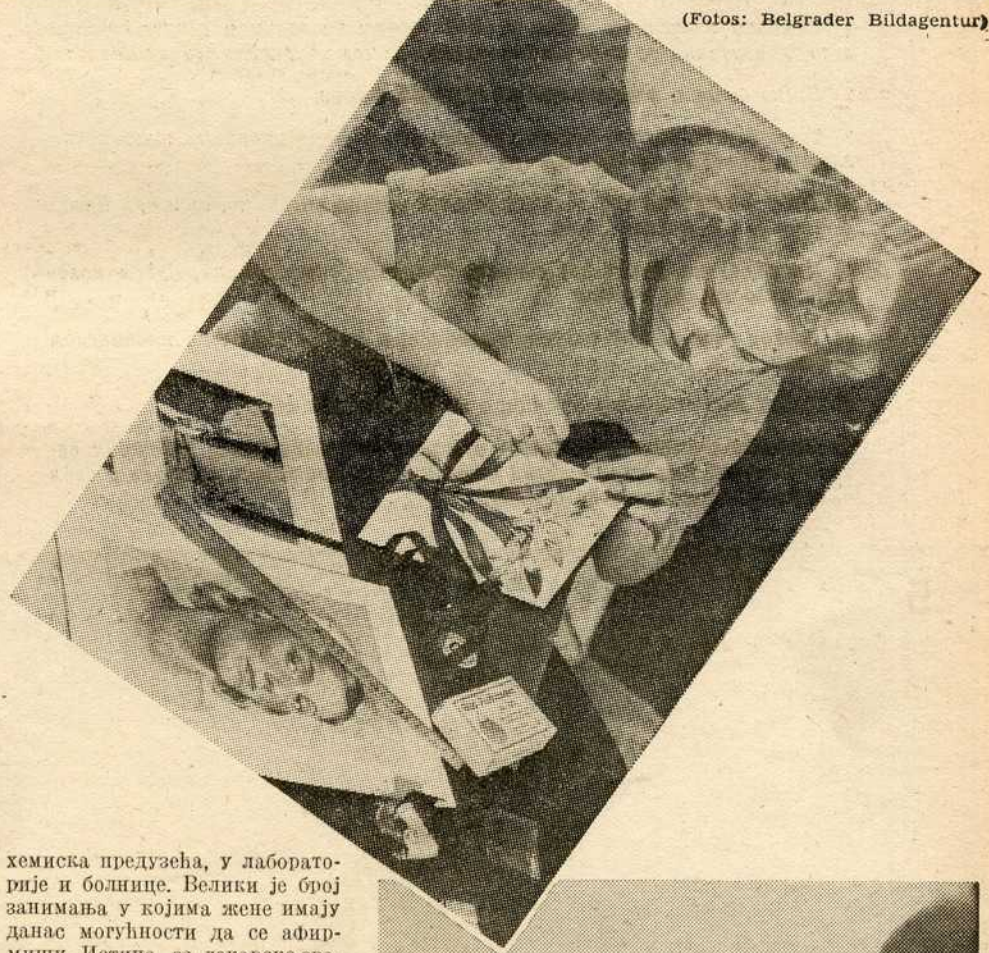


(Fotos: Belgrader Bildagentur)

Жена и рад

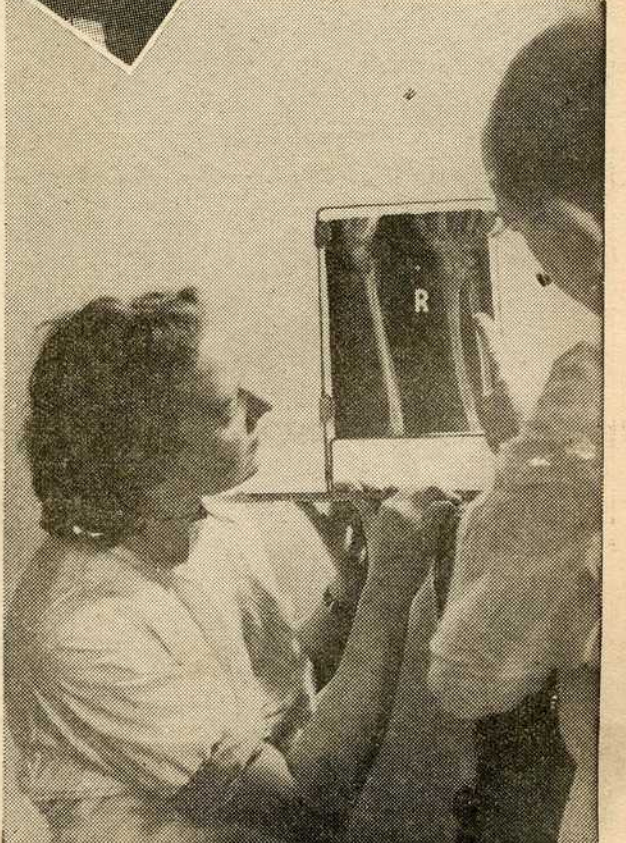
Зар се никада нисте, ако живите у великом граду, запитали изјутра у трамвају или аутобусу: „Шта би могла да буде по занимању ова лепа девојка која ми седи преко пута“? Кад бисте данас одговорили: „Сигурно је дактилографкиња, телефонскиња или продавачица“, дали бисте себи слабу сведоџбу из предмета који се зове познавање људи. И доказали бисте да немате фантазије. Јер данас су жене својом марљивошћу, талентом и амбициозношћу освојиле и друга, много важнија подручја научног и привредног живота. И данас оне воле лепе радове, али су исто тако одличне лаборанткиње, техничке асистенткиње, лекарке па и механичарке.

Ратно време пружило је прилику женама да уђу у индустрију, у велика



хемијска предузећа, у лабораторије и болнице. Велики је број занимања у којима жене имају данас могућности да се афирмишу. Истина, за лекарско звање и данас је потребно неколико година студија, али за звање пртачице или косметичарке потребно је свега пола године учења. Бар годину дана школовања потребно је за звање лаборанткиње, фоторепортерке, затим за разне уметничке занате. Разуме се, потребни су и испити и пракса. Но све су то савладале жене својом довитљивошћу и интелигенцијом. Велики је данас број жена које као инжењери, лекари, хемичарке или асистенткиње у овим занимањима доприносе свој обол науци и техници. И у многим великим проналасцима оне имају свој удео, који није мали.

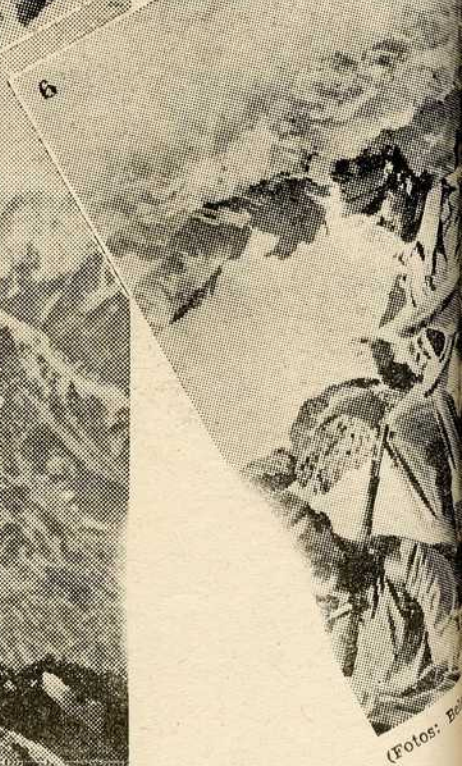
Да, прошла су времена кад је жена само кувала и кршила чарапе. Нови дух времена отворио је жени нове путеве. Ето, ова лепа девојка на слици уме не само да опере ауто, него она уме и да шофира. Поред тога она у колима има и малу писаћу машину, јер је она десна рука свог шефа, она је — универзална секретарица,



Планиње



- 1) Немачки планински ловци у напредовању на граници вечног снега и леда. У позадини се види велики глечер и снегом покривени врхови Кавказа
- 2) Преко снега и леда на висини од 4.000 метара.
- 3) Транспортна колона преноси брдски топ у једно упориште планински ловаца у висину од 4.200 метара.
- 4) Лаки пешадиски топ доведен је 4.250 метара високо на положај. Камуфлиран је — насипом снега...
- 5) Митраљез на још већој висини. Смештен је на доминирајућем положају, 4350 метара високо!
- 6) Кратак одмор једне патроле планинских ловаца у дивљем планинском пејсажу.
- 7) Добро маскирана осматрачница на ивици једне стене.
- 8) Планинско гнездо „Рунолист“ у једном камењару испод највиших врхова Кавказа. Кад дуне студени снежни ветар, планински ловци се у овом склоништу врло пријатно осећају.



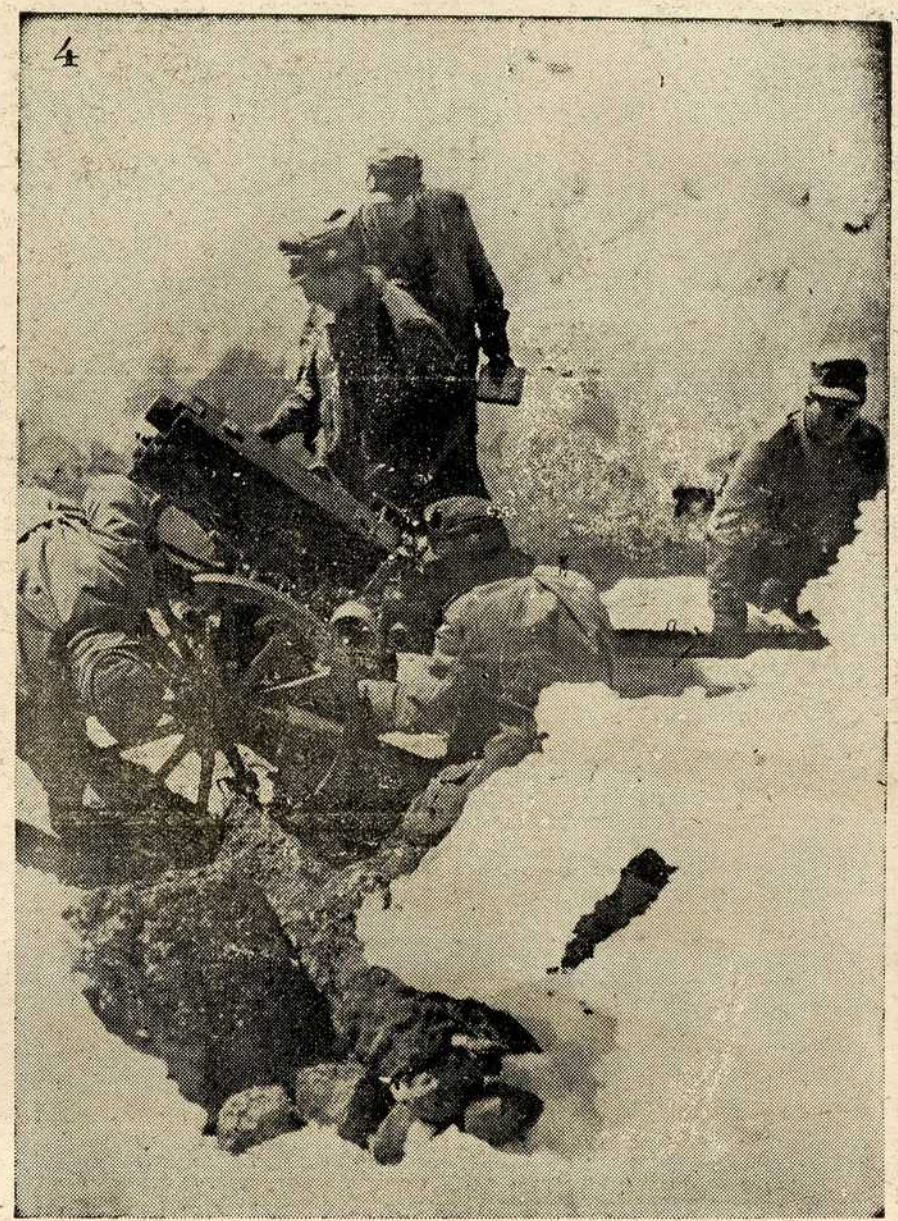
(Fotos: B...



WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
А
Р
С
К
А
Б
И
О
Т
Е
К
А

Планински ловци

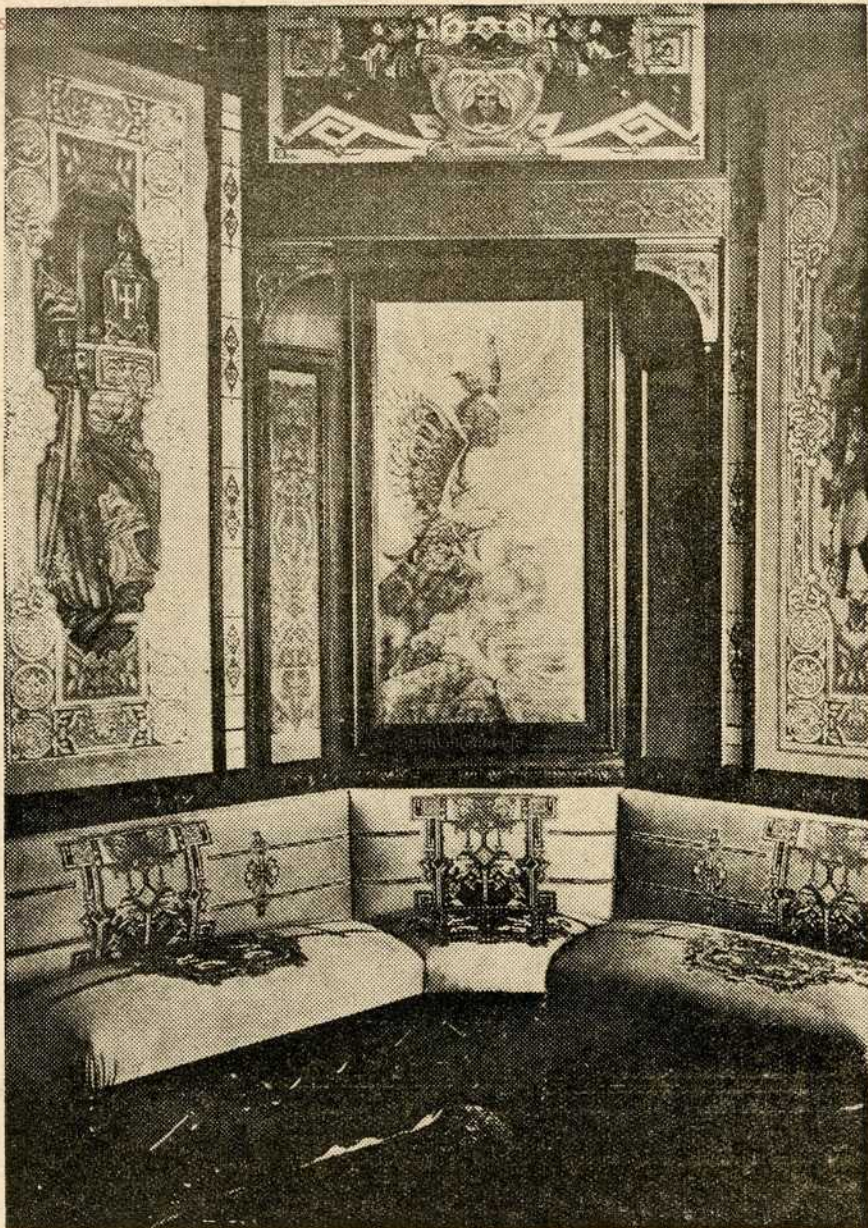


У току овога рата већ неколико пута поменуће су специјалне трупе немачке војске: планински ловци. Први пут ове трупе истакле су се приликом храбре одбране Нарвика, на далеком Северу. Затим у борбама у Карелији, где су оперисале у заједници са финском војском. Међутим, тек откад је Кавказ, огромни планински венац на граници Азије и Европе, ушао у зону ратних операција, нашле су ове трупе своју праву примену. У смелом налету оне су се попеле на највиши врх Кавказа Елбрус висок 5.647 метара. И од тог дана цело време учествују у борбама са непријатељем који искоришћује сваку стеноу, сваки крш и сваки планински врх за жилаву одбрану. Наша серија слика приказује сјајне подвиге планинских ловаца који воде борбе у вртоглавим висинама, на граници вечног снега и леда.



Bildagentur

УНИТЕ

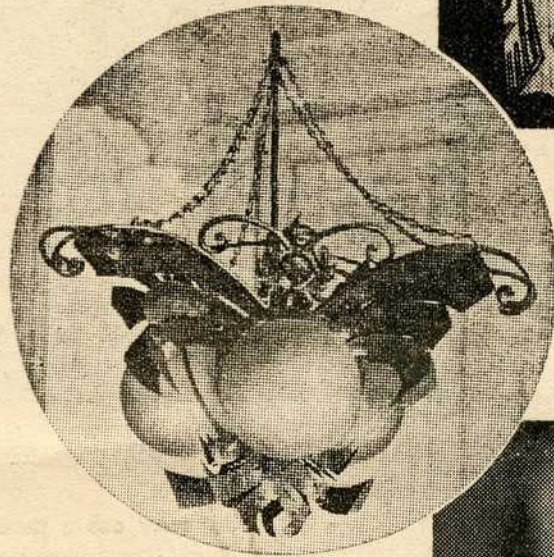


штва, обилује и богатством рукотворства. У тканинама и дрвету он је изразио сву лепоту свога унутрашњег лика. Иако погледом има туђинског труња, нарочито у тканинама, које се преносило из народа у народ, ипак мноштво његових мотива претставља пуну српску својину.

Из свег тог обиља захватио је најлепше цветове Драгутин М. Инкиостри да би израдио елементе српског стила у спољашњој и унутрашњој архитектури. Преко педесет година радио је на томе делу, које је постало његов животни циљ и идеал. У борби за свакодневни хлеб, у ситним концесијама са још ситнијим људима, радио је посао узвишен, али нерентабилан. Да је којом срећом наишао на пуно разумевање — мада је признање добио првих наших људи, Цвијића, Богдана Поповића, У. Предића, Ђ. Јовановића, Т. Ђорђевића итд. — његово дело претстављало би данас позитивну вредност српског народа. Јер, да је могао да оствари своју основну замисао да са групом млађих сликара, вајара, архитеката, књижевника, градитеља и других приступи широком извођачком послу, његов стил би добио коначну утаченост, пуну разноврсности, практич-



Лево — Угао једне собе израђен у српском стилу по цртежима Инкиострија



Горе — Стилизација једне сељачке тојаге на њиванском оквиру

Лево — Лустер од кованог гвоздња

Доле — Детаљ стуба за орман библиотеке

ТЕОРИЈА српског декоративног стила

Данас се навршава четрдесет дана од смрти Драгутина Медењака Инкиострија, декоративног сликара и наставника Школе за примењену уметност. Поводом данашњег помена доносимо неколико радова и неколико пригодних речи о овом нашем заслужном националном уметнику.

Када престане живот човека, престаје и његов рад, заобљен у завршности или наговештен и разбацан. У сређивању и сврставању посмртног дела, у мирном и одмереном

користан посао правилно и поштено оценио.

У свима ископинама, међу налазима најстаријих народа, долазило се одувек до украсних предмета, који су служили свакодневној употреби. Сви ти предмети, од којих многи показују изванредну лепоту и претстављају права уметничка дела, сликају тежњу човеку од најстаријег времена до данас, тежњу за лепим као доказ унутрашњег облагорађивања и као пут културног усавршавања и напредовања.

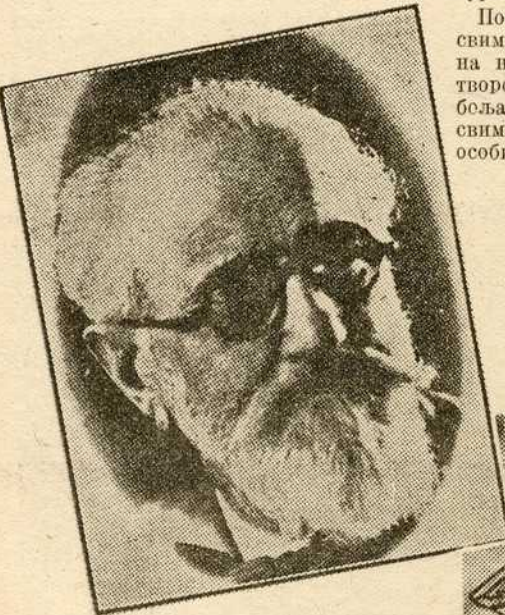
Поред тих најстаријих споменика, у свима земљама је необично важна грана народне уметности народно рукоћство. Народне рукотворине су најбоља илустрација једног народа са свима његовим душевним и телесним особинама. Наш народ, поред песни-

ну вредност, имао би наследнике који би се специјализовали за поједине гране, многе ствари упростили и проширили и дали снажан печат српском декоративном стилу и његовој разноврдној примени.

Дело Драгутина М. Инкиострија подељено је на два дела, на креативни и на практични део.

У првом свом делу Инкиострија је дао низ декоративно-орнаменталних композиција за камен, дрво, гвозђе, тканину итд., изведених из мотива сакупљених у најчистијим српским крајевима. Потребно је знати или видети мотив у примарном стању, па онда разгледати композиције Инкиострије, и осетити истинску снагу декоративног уметника. Његове композиције стубова, наменштаја, украсних предмета од дрвета и разног метала, везови и остало претстављају одабране, продуховљене и надахнуте народне мотиве широко замисљене и широко постављене од уметника који је народном мотиву дао своју оригиналну замисао, а сачувао дух и карактер самог народа, односно његових великих и незнатих вештака.

У практичном делу свога рада, Инкиострија је обавио много, послова не-



Доле — Стилизација кайтела у српском стилу

Лево — Драгутин М. Инкиострија (Снимци: Приватна својина)



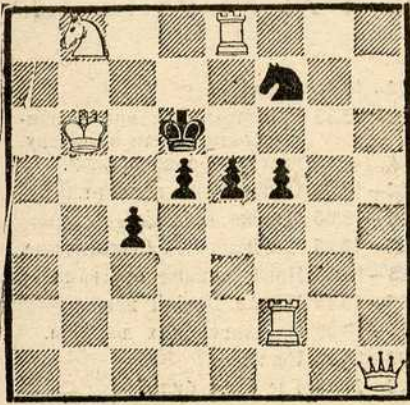
расматрању, оцртава се лик делатника, сав његов напоран и мучан пут осветљава једино ватром унутрашњег сагоревања, која пламса у срцу сваког искреног и идеалног радника, који са мисиским жаром служи културном изграђивању и подизању земље и народа из кога је поникао. Па и поред тога, често је потребно да прође много времена да би се један јаван и опште-



сумњиве вредности. Али, иако многи од тих радова претстављају укусне творевине, многи су често резултати концесија учињених било бирократском схватању било појединачној неизграђености. И поред свега тога, његово дугогодишње дело је огроман културни допринос нашој земљи. Ако би његово дело — многобројне његове композиције стоје завршене и остављене — настављено, правилно схваћено, продубљено и изведено, то би био дуг не само према њему, уметнику паћенику, већ дуг према српском народу за који је он живео, радио и патио.

ШАХ

ПРОБЛЕМ БР. 43
Т. М. Брон



Бели вуче и даје црне мат у два похода.

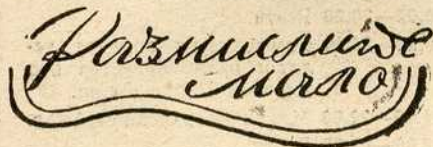
Решење проблема број 42. (С. Лојда):
1) Db2-a1.

МУЦИЈЕВ ГАМБИТ

Бели: Мајстор. — Црни: Амаџер.

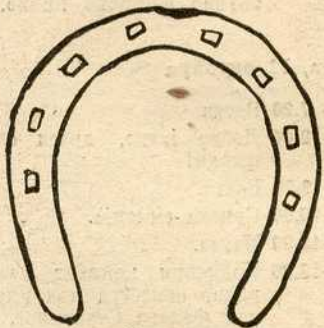
- 1) e2-e4, e7-e5; 2) f2-f4, e5-f4; 3) Sg1-f3, g7-g5; 4) Lf1-c4, g5-g4; 5) 0-0, g4-f3; 6) Dd1-f3, Dd8-f6; 7) d2-d3, Lf8-g7; 8) Sb1-c3, Sb8-c6; 9) Lc1-f4, Sc6-d4?; 10) Df3-f2, d7-d6; 11) Sc3-d5, Df6-d8; 12) e4-e5! c7-c6?; 13) Lf4-g5, Dd8-d7; 14) Sd5-c7+!, Dd7:c7; 15) Lc4:f7+, Ke8-d7; 16) Df2-f5+!, Sd4:f5; 17) e5-e6 мат.

Муцијев гамбит спада међу најштрије варијанте краљевог гамбита. Назван је по италијанском вештаку Александру Муцију, који је у почетку 17 века важио као најјачи играч Италије. Средњом прошлог века генијални шахиста Паул Морфи нарочито је ценио Муцијев гамбит и њиме постигао велике успехе. Данас се то отварање ретко игра иако бели за жртвовану фигуру добија накнаду у пешацима и могућности за јак напад.



КАКО ДА ПОДЕЛИТЕ ПОТКОВИЦУ

Како бисте ову потковицу поделили на седам делова, али да то постигнете само са два реза тестере за сечење метала.



Покушајте, а ако вам не би пало на ум како треба поступити, потражите одговор у идућем броју.

ПОШТАНСКИ ПАКЕТ

За време прошлог рата предат је у Минхену један пакет пошти и то 28 једног месеца. Пакет је у Хамбургу испоручен адресанту 1 идућег месеца. Рачунајући дан предаје пакета Минхенској пошти и дан испоруке пакета у Хамбургу, пакет је путовао свега три дана.

Кога месеца и које године је пакет предат Минхенској пошти?
Одговор у идућем броју.

ШАЉИВА ПИТАЊА

- 1) Шта о клину висити не може?
 - 2) Шта пре човека у кућу улази?
 - 3) Шта се без душе на таван пење?
 - 4) Шта у Бога нема трога?
- Ако не најдете одговор овим питањима, потражите их у идућем броју.

ДВЕ КОЗЕ

Данас сам видео у пољу један зајста чудноват призор. Видео сам две козе: једна је липем била окренута ка северу, а друга лицем ка југу. Међутим, да би једна другу погледале у очи није било потребно да окрећу главу!

Да ли је то могућно? Размислите мало, па ако се нисте сетили, потражите одговор у идућем броју.

КАД СЕ ЧИТА ПАТРАШКЕ

У сваком језику па и нашем, има речи које када се прочитају патрашке такође имају извесно значење. Да ли сте у стању да се сетите које такве речи али с тим да те речи имају свака по три слова? Ако нисте, да вам помогнемо! Дакле, паците:

- 1 — Птица — патрашке: постаје пећењем.
- 2 — Дивља звер — добија се од млека.
- 3 — Воја карте — статуа.
- 4 — Блато — придев.
- 5 — Воја — без рогова.

За оне који не буду могли да нађу тачан одговор, дајемо решење у идућем броју.

ТРИ ШАЉИВА ПИТАЊА

- 1) Ко може да понесе пласт сена, а не може зрно песка?
 - 2) Како се може повећати број 666 за половину, а да се ништа не додаје?
 - 3) Шта ради петак када стоји на плоту и пева?
- Одговоре вам дајемо у идућем броју.

ЈЕДАН МАЛО ТЕЖИ ЗАДАТАК

На овом квадрату имате 16 поља и на сваком по један број. Сви ти бројеви имају ту особину да сабрали водоравно, или усправно, или дијагонално дају увек збир 34.

1	14	15	4
8	11	10	5
12	7	6	9
13	2	3	16

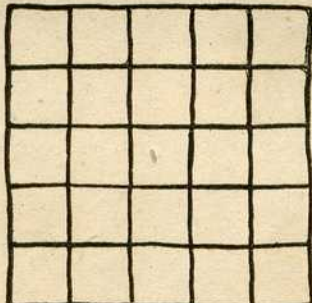
Ако сада са једног поља скинете један број и ставите други, онда погодним размештајем свих поља добијате да збир бројева било водоравно, било усправно, било дијагонално износи 36.

Који је то број уклоњен и који нови написан? И како ће сада изгледати нов распоред свих бројева на табли?

За оне који случајно не би успели да сами реше задатак, дајемо одговор у идућем броју.

КОЛИКО ИМА КВАДРАТА?

Отворите добро очи, пажљиво загледајте овај велики квадрат у коме су уграђени мали квадрати, па нам брзо одговорите:



Колико ту уопште има квадрата? Да би сте могли да проверите свој одговор, дајемо вам решење у идућем броју.

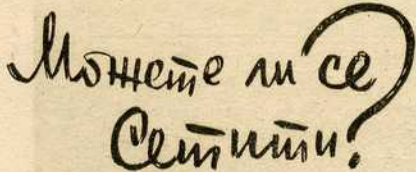
НА ПУТУ

Познато је већ да у свима местима на свету није једно исто време. Кад у једним местима свађива, има места у којима тек почиње ноћ.

Један путник приметно је тако одједном да његов сат заостаје за један сат. На коју страну света је путовао тај путник: на север, југ, исток или запад?
Одговор у идућем броју.

ДОВИТЉИВИ БОКИЦА

Бокица је прави вештак. Какогод бапно он у ваздух кутију са шибицама, она увек падне на сто тако да горе буде слика. На који начин то Бокица постиже?
Одговор у идућем броју.



ЧИЈИ ЈЕ ОВО ЖИВОТОПИС?

Међу нашим глумцима било је уметника врло високог ранга. Дајемо вам податке о једном таквом уметнику, чије се име мора увек споменути кад је реч о нашој позоришној уметности. Надамо се да вам неће бити тешко да се сетите о коме је реч.

Овај први српски велики уметник на позорници родио се 1832 год. у Темнићу, где му је отац био државни чиновник.

Као чиновничко дете селио се често, те је тако основну школу и гимназију учио у разним местима. Када су му умрли родитељи прешао је у Сегедин.

После 1848 ступио је у државну службу. Међутим, службу је убрзо оставио и ступио у једну позоришну дружину с којом је обншао Арад, Сегедин и друга места, док се најпосле, није задржао у Пешти где је убрзо изишао на глас.

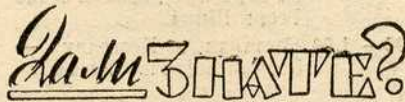
Да ли сте се сетили о коме је овде реч? Ако нисте наставите пажљиво даље.

Године 1861 оснива се Српско народно позориште у Новом Саду, а 1868 у Београду, те тако и он прелази у Београд 1869 године и то као глумач и као редитељ. Показао је сјајне резултате и на једном и на другом пољу. У исто време био је и дупа тада основане глумачке школе у Београду. Време његовог рада у београдском позоришту спада у најсјајнији период те просветне установе.

Да ли сада знате о коме је реч? Још не? Онда прочитајте до краја, па ћемо вам рећи ко је то?

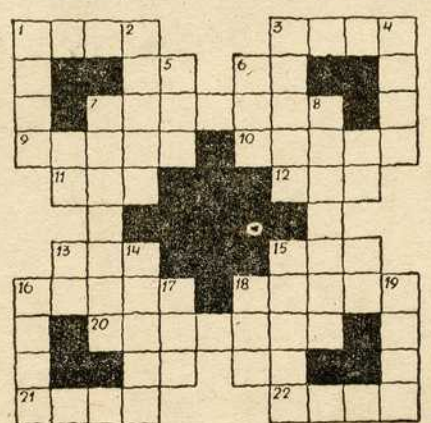
Овај славни глумач ослепио је 1875 године. И као слеп 9 јануара 1881 год. играо је Лудвика XI и доживео незапамћен успех. Играо је ватим још неколико пута, па је убрзо умро, преко ноћи између 26 и 27 марта 1881 године.

ИЗМЕНЉИВ ДИЈАЛОГ
-Закључавање некадг изишао сви јаво



ПИТАЊЕ

- 1 — Како се у ствари зове престоница Данске?
- 2 — Шта су сувенице?
- 3 — Како су се звали у средњовековној Србији земљорадници који су обрађивали туђу земљу?
- 4 — Ко је израдио споменик кнеза Михаила, који се налази пред Београдским позориштем?
- 5 — Колико слова има Хавајска азбука?
- 6 — Које место има најдужи дан?
- 7 — Која је најстарија књига коју је Гутенберг штампана и од када она почиње?
- 8 — Да ли је Конфуције живео пре Христа или после њега?
- 9 — Да ли су Срби научили кога штампарској вештини?
- 10 — Ко је био старији: Вирило или Методије?
- 11 — Како се зове справа којом се мери даљина?
- 12 — Шта је хитов?
- 13 — Да ли је познати композитор Гринг Норвежанин, Швађанин или Данац?
- 14 — Да ли се највеће немачко пристаниште Хамбург налази на мору?
- 15 — Да ли је Колумбо одмах, приликом првог путовања, нашао америчко копно?
- 16 — Колико има соли у морима?
- 17 — Колико се људи у Италији баве земљорадњом, а колико индустријом?
- 18 — Због чега се лови морски коњ (морж)?
- 19 — Када је и ко открио архипелаг Шпицберга?
- 20 — По чему је познато звано храма у Мианозити у Јапану?



Хоризонтално: 1) Справа за мерење тежине. 3) Фараон старог Египта. 6) Нота. 7) Имати утицај. 8) Кожна болест. 10) Књижевни дело. 11) Швајцарски легендарни јунак. 12) Брат Ромулов. 13) Производ ватре. 15) Млечни производ. 16) Велика поплава. 18) Врста глодара. 20) Европска држава. 21) Свештенички сталеж. 22) Река на граници између Шпаније и Португалије.

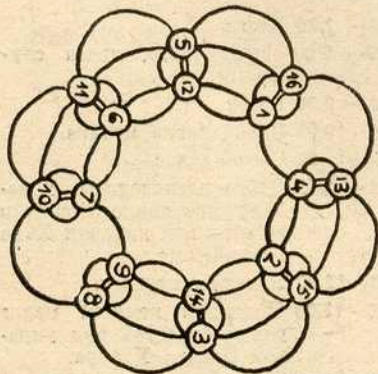
Вертикално: 1) Мали народ у планинама острва Пејлона. 2) Ортакли уговор између радника ради заједничког изнајмљивања радне снаге. 3) Остарео. 4) Завршетак хришћанских молитава. 5) Престоница државе под 20 хоризонтално. 6) Острвце на ушћу Вила. 7) Извудити. 8) Реч која означава предмете, лица, ствари. 13) Предлог. 14) Покретач. 15) Вапнар. 16) Врста инсекта. 17) Домаћа животиња. 18) Епирски краљ. 19) Алкохолно пиће.

РЕШЕЊА

ИЗ 42-ОГ БРОЈА

Одговор на „КОЛИКО ЈЕ ТРОУГЛОВА“
Троуглова има укупно сто десет. А сад, ако не верујете — пронађите их.

Одговор на „КРУЖИТИ“



Одговор на „КОЛИКО ЈЕ БИЛО КЛИКЕРА“

Сави је остало 26, а Никола 7 кликера. У почетку сваки је имао по 15 кликера.

Одговор на „ПОДЕЛА ЈАБУКА“

Први пријатељ имао је 13 јабука, други 7 а трећи 4 јабуке.

ОДГОВОРИ

- 1 — Роалд Амундсен (1872—1928) био је норвешки истраживач. 1911 г. први је ступио на јужни пол. 1928 године изгубио се у поларним пределима са посадом једног авиона тражећи настрадалу посаду италијанског дирижабла под заповедништвом генерала Нобила.
- 2 — Први српски бакарни новац дао је ископати Коста Цуклић (1826—1879), државник и министар финансија. Он се сматра за једног од најбољих и највернијих администратора из доба кнеза Михаила.
- 3 — Хороскоп је надрт којим се служе астролози за прорицање будућности.
- 4 — Лаониз је призната државна кинеска вера: обожаване природе и веровање у духове. Њен оснивач је кинески филозоф Лаоце из VI stoleћа пре Христа.
- 5 — Ставропитија је манастир или парохиска црква, изузета од надлежног епископа и потчињена директно архиепископу или патријарху.
- 6 — Зона Замфирова, Ђивкова Слава и Вукалин су дела Стевана Сремца.
- 7 — Најпознатија Рембрантова дела су: Тоби и његова породица, Самаританин, Нолно коло, Час анатомије и др.
- 8 — Леополд Ранке (1795—1886) био је немачки историчар, писац првог историјског дела о Српском устанку.
- 9 — Хуго Екнер је немачки ваздухопловни инжењер, рођен 1868. Усавршио је цепенли и са њим завршио прво сам (1924) а ватим и са путницима (1928) лет ва Америку. 1929 г. завршио је лет око земље, а 1931 лет на Северни Пол.
- 10 — Рафаело Санти (1483—1520), најчувенији сликар Ренесансе прославио се декорацијама просторија у Ватикану. Главни му је дело: Парнас.
- 11 — Еквитаија је реч латинског порекла и означава коњичке вежбе, вежбе у јахању.
- 12 — Карађорђево барјактар звао се Танаско Рајић. Погиуо је славно на Љубињу 1815 год.
- 13 — Принципал је реч латинског порекла и означава главну личност, шефа, управника радње, предузећа, канцеларије или надлежства.
- 14 — Примус интер парес значи: први међу једнакима.
- 15 — Питагора је био знаменити грчки филозоф са Самоса. Живео је од 570—500 године пре Христа.
- 16 — Грчка митологија је сматрала за највећег музичара света Орфеја. Према јелима он је био син трачког краља Багра и музе Калиопе, а према другима син Аполона и музе Клио.
- 17 — „Живот и прикљученија“ је аутобиографија Доситеја Обрадовића. То је уједно и његово најзнатије дело.
- 18 — Лиоба је била митолошка краљица тебанска, мајка седам синова и седам кћери. Скаменила се од жалости, кад су јој богови побилу сву децу.
- 19 — Оснивач нове астрономије је Никола Коперник (1473—1543). Он је учио да је сунце центар света и да око њега круже планете.
- 20 — Електро-магнет је комад гвозђа која се подиша као магнет док кроз жицу обавијену око њега пролази електрична струја.

РЕШЕЊЕ УКРПТЕНИХ РЕЧИ

Хоризонтално: 1) Стриц. 5) Банка. 8) Шуман (Роберт). 10) Хајке (Хајнрих). 13) Ало. 14) Абу. 15) Его. 16) Палац. 18) Сидло. 20) Пољак. 24) Сабор. 28) Оге. 29) Ума. 30) Око. 31) Пушач. 33) Паста. 35) Калај. 36) Нафта.
Вертикално: 2) Трула. 3) Иза. 4) Прнац. 5) Вахус. 6) Ада. 7) Конго. 8) Мол. 11) Јед. 12) Бол. 17) Ака. 19) Ида. 20) Поп. 21) Огуда. 22) Љеп. 23) Кучај. 24) Салун. 25) Бос. 26) Октет. 27) Роа. 32) Ара. 34) Ага.



Недељни програм

БЕОГРАДСКЕ РАДИО-СТАНИЦЕ

Недеља, 25 октобра

- 7.00— 7.20 Вести.
- 7.20— 9.00 Добро јутро, драги слушаоци!
- 9.00— 9.20 Вести.
- 9.20—10.00 Преподневна музика.
- 10.00—10.30 Свечани час.
- 10.30—11.45 Добро расположење у недељу пре подне. Оркестар за игру под управом Ханс Георг Шница.
- 11.45—12.00 Недељни преглед.
- 12.00—13.00 Подневни концерт малог радио оркестра под управом Отмара Хофера.
- 13.00—14.00 Подневна музика. Свира забавни оркестар Штар.
- 14.00—14.20 Вести.
- 14.20—15.00 Пауза.
- 15.00—16.00 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, извештај о водостању, забавна музика.
- 16.00—16.05 Извештај Врховне команде на српском језику.
- 16.05—18.30 Ми уокчавамо...
- 18.30—19.00 Српска емисија.
- 19.00—19.25 Час немачке народне групе.
- 19.25—19.30 Прелиставање програма.
- 19.30—19.45 Кемпф свира.
- 19.45—20.00 Из савремених догађаја.
- 20.00—20.20 Вести.
- 20.20—21.40 Мали поклони одржавају пријатељство.
- 21.40—22.00 Млади београдски стражар
- 22.00—22.15 Вести.
- 22.20—24.00 Мало наде у свако доба.
- 00.00— 1.00 Недељом почиње недеља...

Понедељак, 26 октобра

- 7.00— 7.20 Вести.
- 7.20— 9.00 Добро јутро, драги слушаоци!
- 9.00— 9.20 Вести.
- 9.20—10.00 Српска емисија.
- 10.00—12.00 Пауза.
- 12.00—13.00 Подневни концерт.
- 13.00—14.00 Подневна музика.
- 14.00—14.20 Вести.
- 14.20—15.00 Пауза.
- 15.00—15.30 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, извештај о водостању.
- 15.30—17.00 Поподневни концерт.
- 17.00—19.00 Српске емисије.
- 19.00—19.25 Час немачке народне групе.
- 19.25—19.30 Прелиставање програма.
- 19.30—19.45 Илија Тодоровић свира — чело.
- 19.45—20.00 Паскамо о спорту.
- 20.00—20.20 Вести.
- 20.20—21.40 Кад младе девојке сањају о љубави. Свира оркестар за игру под управом Ханс Георг Шница.
- 21.40—22.00 Млади београдски стражар
- 22.00—22.20 Вести.
- 22.20—23.00 „Снови крај камина“. Из Рузвелтовог кабинета.
- 23.00—24.00 За мене не брини.
- 00.00— 1.00 Ноћна музика.

Уторак, 27 октобра

- 7.00— 7.20 Вести.
- 7.20— 9.00 Добро јутро, драги слушаоци!
- 9.00— 9.20 Вести.
- 9.20—10.00 Српска емисија.
- 10.00—12.00 Пауза.
- 12.00—13.00 Подневни концерт дувачког оркестра под управом Фрање Седлачека.
- 13.00—14.00 Подневна музика. Свира мали радио оркестар под управом Федора Селниског.
- 14.00—14.20 Вести.
- 14.20—15.00 Пауза.

- 15.00—15.30 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, извештај о водостању.
- 15.30—16.30 Поподневни концерт.
- 16.30—17.00 Камерна музика за дувачке инструменте.
- 17.00—19.00 Српске емисије.
- 19.00—19.25 Час немачке народне групе.
- 19.25—19.30 Прелиставање програма.
- 19.30—19.45 Злата Ђунђенац пева.
- 19.45—20.00 Из савремених догађаја.
- 20.00—20.20 Вести.
- 20.20—21.00 Бог с вама!
- 21.00—21.40 Оаза — Отаџбина.
- 21.40—22.00 Млади београдски стражар
- 22.00—22.20 Вести.
- 22.20—24.00 Да ли је љубав с музиком спојена? Свира оркестар за игру под управом Ханс Георг Шница.
- 00.00— 1.00 Састанак у Београду — Звучно војничко писмо.

Среда, 28 октобра

- 7.00— 7.20 Вести.
- 7.20— 9.00 Добро јутро, драги слушаоци!
- 9.00— 9.20 Вести.
- 9.20—10.00 Српска емисија.
- 10.00—12.00 Пауза.
- 12.00—13.00 Тамбурашки оркестар Аранички.
- 13.00—14.00 Подневна музика. Свира забавни квинтет.
- 14.00—14.20 Вести.

- 14.20—15.00 Пауза.
- 15.00—15.30 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, извештај о водостању.
- 15.30—17.00 Поподневни концерт.
- 17.00—19.00 Српске емисије.
- 19.00—19.25 Час немачке народне групе.
- 19.25—19.30 Прелиставање програма.
- 19.30—19.45 Златко Тополски свира.
- 19.45—20.00 Из савремених догађаја.
- 20.00—20.20 Вести.
- 20.20—21.40 Без умора.
- 21.40—22.00 Млади београдски стражар.
- 22.00—22.20 Вести.
- 22.20—24.00 Свако воли једну мелодију. Свира оркестар за игру. Под управом Ханс Георг Шница.
- 00.00— 1.00 Ноћна музика.

Четвртак, 29 октобра

- 7.00— 7.20 Вести.
- 7.20— 9.00 Добро јутро, драги слушаоци!
- 9.00— 9.20 Вести.
- 9.20—10.00 Српска емисија.
- 10.00—12.00 Пауза.
- 12.00—13.00 Забавни оркестар Штар.
- 13.00—14.00 Подневна музика. Свира мали радио оркестар под управом Јулија Ковалског. Солиста Милан Вихер — Виолина.
- 14.00—14.20 Вести.



Славни пианиста проф. Херман Рајгер из Франкфурта на Мајни свирао је, као гост, Београдске радио-станице, у уторак 20. о. м. и вече своје композиције.

(Foto: Belgrader Bildagentur — Aigner)

- 14.20—15.00 Пауза.
- 15.00—15.30 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, извештај о водостању.
- 15.30—17.00 Поподневни концерт.
- 17.00—19.00 Српске емисије.
- 19.00—19.25 Час немачке народне групе.
- 19.25—19.30 Прелиставање програма.
- 19.30—19.45 Жарко Цвејић пева.
- 19.45—20.00 Из савремених догађаја.
- 20.00—20.20 Вести.
- 20.20—21.40 Где је то било?
- 21.40—22.00 Млади београдски стражар.
- 22.00—22.20 Вести.
- 22.20—23.00 Наша ризница.
- 23.00— 1.00 То захтева још...

Петак, 30 октобра

- 7.00— 7.20 Вести.
- 7.20— 9.00 Добро јутро, драги слушаоци!
- 9.00— 9.20 Вести.
- 9.20—10.00 Српска емисија.
- 10.00—12.00 Пауза.
- 13.00—14.00 Подневна музика. Свира мали радио оркестар. Диригент Јулиус Ковалски. Солиста Олга Олдекоп.
- 14.00—14.20 Вести.
- 14.20—15.00 Пауза.
- 15.00—15.30 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, извештај о водостању.
- 15.30—17.00 Поподневни концерт.
- 17.00—19.00 Српске емисије.
- 19.00—19.25 Час немачке народне групе.
- 19.25—19.30 Прелиставање програма.
- 19.30—19.45 Бојка Константинова пева.
- 19.45—20.00 Из савремених догађаја.
- 20.00—20.20 Вести.
- 20.20—21.40 Симфонијски концерт великог радио оркестра под управом Карла Листа.
- 21.40—22.00 Млади београдски стражар.
- 22.00—22.20 Вести.
- 22.20—23.45 Певајте с нама.
- 23.45—24.00 Ноћна музика на оргулама.
- 00.00— 1.00 Састанак у Београду — звучно војничко писмо.

Субота, 31 октобра

- 7.00— 7.20 Вести.
- 7.20— 9.00 Добро јутро, драги слушаоци!
- 9.00— 9.20 Вести.
- 9.20—10.00 Српска емисија.
- 10.00—12.00 Пауза.
- 12.00—13.00 Подневни концерт малог радио оркестра под управом Федора Селниског. — Солиста Михаел Фалваи.
- 13.00—14.00 Тамбурашки оркестар Аранички.
- 14.00—14.20 Вести.
- 14.20—15.00 Пауза.
- 15.00—16.00 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, извештај о водостању, забавна музика.
- 16.00—16.05 Извештај Врховне команде, на српском језику.
- 16.05—18.30 Наш поподневни кабаре.
- 18.30—19.00 Српска емисија.
- 19.00—19.25 Час немачке народне групе.
- 19.25—19.30 Прелиставање програма.
- 19.30—19.45 Алберт Број свира.
- 19.45—20.00 Из савремених догађаја.
- 20.00—20.20 Вести.
- 20.20—23.00 Наше другарско вече.
- У паузи:
- 21.50—22.00 Млади београдски стражар.
- 22.00—22.10 Вести.
- 23.00— 1.00 Тако треба увек да остане...

ДЕЧЕ ИЛИ

ЗА ДЕЦУ, ДА СЕ РАЗОНОДЕ И ПОУЧЕ

О уображеном димњаку

Једном била једна кућа, на тој кући кров и на крову много димњака. Сви су били скромни и нису се издизали изнад крова, само је један био много уображен. Издизао се високо изнад крова и осталих димњака што је могао више и свакоме се хвалио.

— Погледајте само колико је дима у мене! Који димњак може толико дима да избаци као ја?

И заиста, ниједан димњак није могао да избаци толико дима као овај надувени димњак.

— Ја сам у стању да себи то дозволим, говорио је уображени димњак свету. Испод мене станују богаташи, који ложе све пећи од јутра до мрака. А да знате само каква добра јела кувају! Никада ви нисте нешто тако добро осетили као ја, — и увек је тако исмејавао мање димњаке.

— Седам пута недељно осећам мирис пасуља, шапутао је мали димњак.

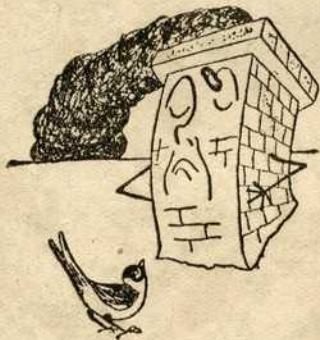
— То је сигурно најбоље јело сироте праће испод мене.

— А ја такође не знам како изгледа прави, густ дим, говорио је други димњак. — Обућар, који испод мене станује, плаши се да поштено загреје пећ да не би морао идућег дана да дува у прсте.

— А ја знам само за мирис хартије, — жалио се трећи димњак. — Пензионер који испод мене станује ложи пећ само старом хартијом.

Надувени димњак уопште није обраћао пажњу на речи својих другова, већ је стално избацивао дим све више и више и хвалио се.

— Колико дима, колико дима! Ко шаље небу толико дима као ја?



И док је зафијукао ветар, односећи густе колутове дима из надуведеног димњака, долетео је врабац, укочен од зиме, и молио:

„Зима нам је страшна жена, за доброту она не зна. Свирепе ће да нам буде, Греј димњаче, хладне уде“.

Димњак је погледао једним оком врапца и љутито додао:

— Губи се одавде, нема овде места за такве скитнице.

И кад се врабац није мицао с места, васуо га је он тако густим димом да се врабац затетурао.

— Дођи код мене, — додао је димњак који није знао ни како изгледа прави дим. — Испод мене станује спромашни обућар, али радо ћу стобом поделити то мало топлоте.

И шева је била благодарна, а надувени димњак још се више надувао и пркосио густим колутовима дима.

И док је ветар дувао, мала и прозебла сеница видела је како из једног димњака куља густ дим и слетела је да се мало угреје.

— Бежи одавде, јер немам места за скитнице као што си ти. И тако јој је нагло дунуо дим у кљун да се она умало није скотрљала.

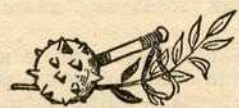
— Дођи код мене и огреј се, — понудило је димњак који није знао за мирис дрва, већ само папира. — Немам толико топлоте као надувени димњак, јер испод мене станује спромашан пензионер, али радо ћу ти помоћи.

Сеница је благодарно долетела, привила се уз мали димњак и грејала прозебле удове.

— Зима нам је страшна жена, за доброту она не зна. Свирепе ће да нам буде, Греј димњаче, хладне уде“.

— Бежи, одавде, ово није место за тебе!

И кад није хтела шева да оде, он је пустио на њу густ дим, тако да се



Бибере

ПО МОТИВИМА ИЗ НАРОДНЕ ПРИЧЕ



(Наставиће се)

она затетурала.

— Дођи код мене, — додао је димњак који није знао ни како изгледа прави дим. — Испод мене станује спромашни обућар, али радо ћу стобом поделити то мало топлоте.

И шева је била благодарна, а надувени димњак још се више надувао и пркосио густим колутовима дима.

И док је ветар дувао, мала и прозебла сеница видела је како из једног димњака куља густ дим и слетела је да се мало угреје.

— Бежи одавде, јер немам места за скитнице као што си ти. И тако јој је нагло дунуо дим у кљун да се она умало није скотрљала.

— Дођи код мене и огреј се, — понудило је димњак који није знао за мирис дрва, већ само папира. — Немам толико топлоте као надувени димњак, јер испод мене станује спромашан пензионер, али радо ћу ти помоћи.

Сеница је благодарно долетела, привила се уз мали димњак и грејала прозебле удове.

А охоли димњак није се уопште обазирао на ове речи, само је избацивао густ дим.



— Колико дима, колико дима! Ваф, баф, ко има толико дима ко ја? И долетела је к њему сврака-крављивица и почела је да му ласка:

„Колико дима, црна и сура, као кад шуму запати буре. На свету најлепше место то је — Димњаче, загреј тело моје!“

Ово се ласкање надуведеном димњаку свиђало и позвао је свраку-крављивицу код себе.

— Ово ћу ти добрим узвратити, — обећала му је сврака.

То је и учинила. Штогод је нашла, донела је надуведеном димњаку. Крала је другим птицама глежда, сламу, суву траву, ситно перје и све је трпала у надувен димњак, тако, да је чак поче да се гуши. И скочила је једна искрица, уапсила је перје, суву траву и сламу — настало је пожар.

— Пожар! — викали су људи. Дошли су ватрогасци и угасили пожар. А кад је дошао мраз и стегло расквашени димњак, он се срушио. У пролеће су подигли нови димњак који није више био тако уображен.

О охолост димњаку причали су само врапци, шева и сеница. Од вих сам и ја ту причу чуо.

— Имам и у бурету, изволите у дво-риште! — Рада им показа у авлији под олуком буре са кишницом.
— Па то није пиће!



— Како да није пиће? Богме моје гуске и патке пију одатле по цели дан!

И тако трошаринци не могаше с њи-ме изићи на крај.

НЕСУЂЕНИ РЕЧНИК

Немачки научник Шлецер жалио се митрополиту Стратимировићу што не постоји никакав речник српског језика. Да угоди Шлецеру, који му је по-светио другу књигу свог „Нестора“, митрополит се договори са својим двор-јанима да начине српски речник. Да би посао био лакши договоре се та-ко, да сваки добије по једно или два слова. Лукијан Мушицки прими на се-бе речи која почињу са Л и М, Јосиф Путник са Ј и П, Стратимировић са С итд. Али, наравно, у нестручним ру-кама посао никако да крене напред. Већина сарадника је застала већ при првим покушајима. Једног дана бану пред митрополита Путник, баца пред њега хартију са неколико исписаних речи и викну:

— Ја сам преварен! Не могу ја свр-шити тај посао. Највише речи почи-ње са П!



Насмеја се митрополит и његова пратња. И Стратимировић се заситио сам тога посла увиђајући да није за њега, а исто и други. И од свега тога не би ништа. Српски речник морао је да чека да га генијални Вук Стефано-вић Караџић узме у своје руке.

СЕТИО СЕ

Чувени музичар Хендел је чешће позивао чланове свог оркестра на руч-ак. Једном узвикну неколико пута за време јела:

— Ах, шта ми управо пада на ум!

Сви присутни га замолише да ту идеју одмах пренесе на хартију. И, Хендел сваки пут одлазио је у сусе-дну собу и враћао се тек после неког времена. Једном осталаше, међутим, врата од собе мало отшкринута, тако да један од гостију виде Хендела како пије из саме боце старо бургундско вино, док је гостима понудио неко јетинице.

ДОСИТЕЈ И ХОПОВСКИ ИГУМАН

Хоповски игуман није забрањивао Доситеју, како би можда који други манастирски настојатељ то чинио, да се забавља непрестаним читањем. Би-

ло му је само криво што троши мно-го свеће, које су у Доситејевој ћелији доста пута до зоре гореле, када је До-ситеј по читаве ноћи проводио у чи-тању. Зато једном приликом пребаци то младићу као у шали:

— Оче, ђаконе, ала ти грешиш пред Богом, кад му ноћи крадеш да по-слујеш!

— Јесте, преподобљејши, — одгово-ри Доситеј, — а ви са осталом брати-јом нимало не грешите када вечно дембелите те и дане и ноћи кра-дете од Бога!

ВОЛК И ОВЦА

Свештеник и књижевник Коста Ма-ринковић, отац др. Вука Маринкови-ћа, није хтео да венча неки врло угле-дни пар само зато, што младожења ни-је донео из Баната своје „известије“. Чекају сватови у цркви, а поп Коста се свукао и отишао кући. Отац др. Михаила Полита-Десанчића оде тада код владике и замоли његову интер-венцију. Код њега се баћу нашао прота Давило Петровић и епископ му рече:

— Хајд прото, иди ти па их одмах венчај, да не чекају за поп Костом!

Прота Давило венча младенце. Ту је тао био пун дуката. После венчања вајкао се поп Коста што он није вен-чао и без „известија“, већ дао прили-ку проти да добије толике паре. Туж-но је говорио:

— Аз добри пастир полагају душу своју за овци; приде волк и уграби најбољу овцу!

СЕЛМАНИ

Пашић се љутио на посланика Сти-јену Кобасицу што је једнога дана у Скупштини оштро критиковао рад му-слиманских посланика. Баш тих дана дође до Пашића кобасичар Росулук,



који је имао локал у Пашићевој кући. Росулук тамо заусто да каже Па-шићу како хоће да изврши неке пре-правке у радњи када га овај пресе-че. Уз неки полуљубазни кисели израз лица Пашић му рече:

— Знаш, овај... онај... оно није добро што ти нападе те селмене овај, знаш због политику!

ТРОШАРИНЦИ РАДА СТРАТИМИРОВИЋА

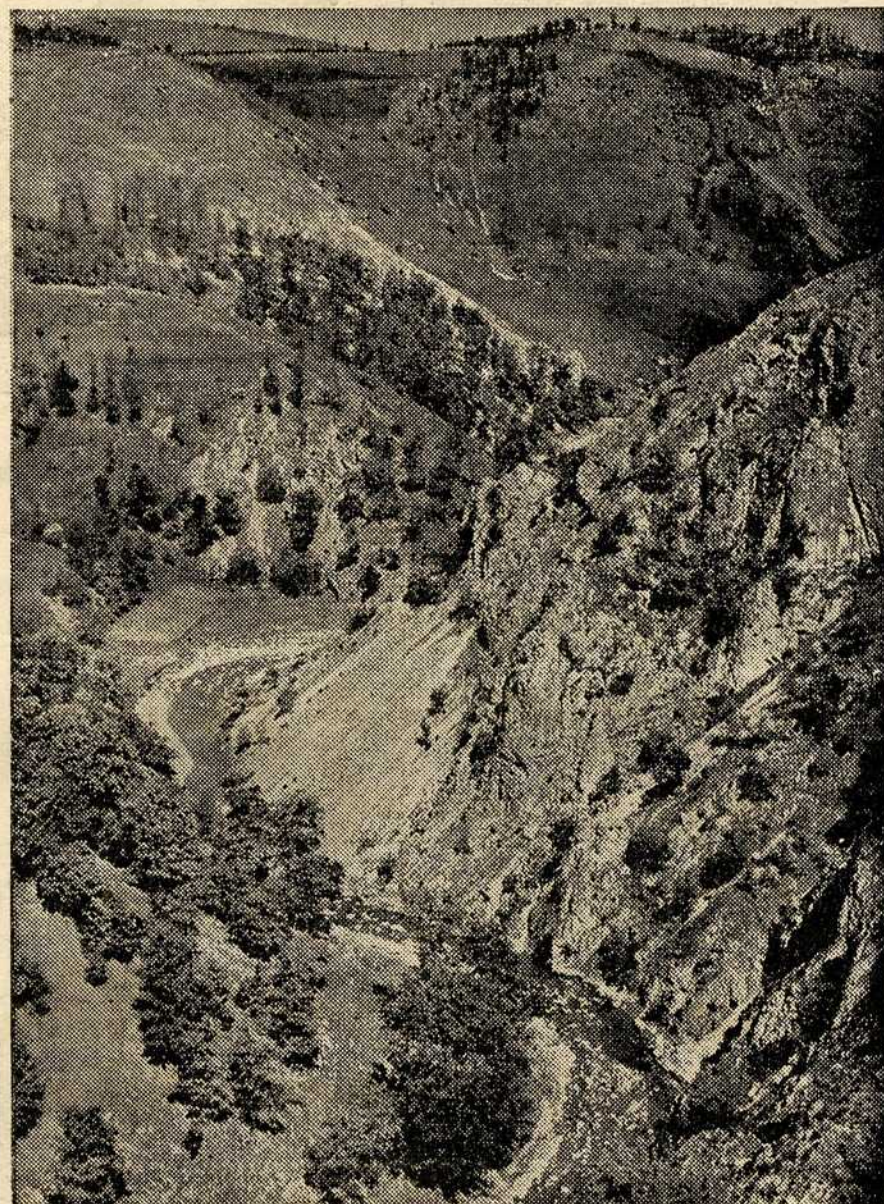
Пријатељу Змај Јовине породице ва-рошском капетану и књижевнику Ради Стратимировићу дошли трошаринци да измере колико има вина у подру-му, ради плаћања трошарине.

— Добар дан, господине, имате ли вина?

— Имам! — рече Рада и уведе их у собу, где у боци беше још нешто вина заосталог од ручка. — Ето, то ми је вино!

— Не треба нам то, него имате ли пића у бурету?

ЛЕПОТЕ СРПСКЕ ЗЕМЉЕ



Урвине на путу за Дивчибаре код Валева. (Фото: Ing. Ратомир Стефановић)



ПЛАНЕТА

КУПУЈЕ

СТАРИ НАКИТ
ЗЛАТНЕ ЗУБЕ СВЕ
ЗЛАТНЕ И СРЕБРНЕ
КАО И АНТИЧКЕ
ПРЕДМЕТЕ И ДРУГЕ
РАЗНЕ ПРЕДМЕТЕ
НАЈБОЉЕ ПЛАЋА

»ПЛАНЕТА«
ПРИЗРЕНСКА 13






НАКИТ
КУПУЈЕ
ТРГОВИНА НАКИТА
КАРТВИГОВА 14 ТЕЛ. 25-116

Читајте
СРПСКИ ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ

»Коло«

30448, 3-4

Не заборавите!

ТРГОВИНА АНТИКВИТЕТА »ПЕЋАНАЦ« КУПУЈЕ И ПРОДАЈЕ СВЕ АНТИЧКЕ СТВАРИ: УМАСНЕ ФИГУРЕ, УМЕТНИЧКЕ ПРЕДМЕТЕ, АНТИЧКИ И БОЉИ ПОРЦУЛАН, КРИСТАЛНЕ СТВАРИ, СТАРИ ЗЛА-ТАН НАКИТ КАО И ОРИЈЕНТАЛНЕ, ДОМАЋЕ ВИЛИМЕ И ТЕПИХЕ.

ДОБИТЕ! ВИДИТЕ! УВЕРИТЕ СЕ!

»ПЕЋАНАЦ« КР. АЛЕКСАНДРА БР. 92

30457, 1-4

Чувајте обућу

НАЈБОЉУ ТЕРПЕТИНСКУ ПАСТУ ЗА ОБУЋУ У УКУСНИМ КУТИЈАМА ОД БЕЛОГ ЛИМА ПРОДАЈЕ САМО ТРГОВЦИМА ПРЕДУЗЕЋЕ

»Уранија« ПЕТАР М. РАДОСАВЉЕВИЋ

БЕОГРАД, КРАЉА АЛЕКСАНДРА УЛ. БР. 340. ТЕЛ. 43-812
Чековни рачун код Поштанске штедионице број 61.374.

30452, 2-3



WWW.U1111B.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
О
Т
Е
К
А

Иако му пензију

ВЕЋ ОДАВНО НУДЕ...

У свету малих људи, како се то обично каже, којима се ретко указује прилика да виде своју фотографију у новинама и илустрованим листовима, има много — рекордера... Има много тих свакодневних јунаштава, пожртвовања. Много чудних, несхватљивих судбина...

Разуме се, те рекорде, који нису ретки ни незанимљиви, поставља свако на свој начин. Некад се о њима ништа не зна. И вероватно тако стоји



ствар и са старим Благојем Николићем, коме је већ близу осамдесет година, али који је око педесет година, безмало читава пола века провео у сталној служби на стругари Прометне банке. Што је најзанимљивије, старцу уопште не пада на ум да се повуче из службе, иако му то већ одавно нуде...

Чудна је то приврженост. Тешко би и сам старац могао поуздано то да објасни:

— Тешко ми је кад помислим да ћу ипак морати да идем одавде, где сам цео век провео — каже стари Благоје.

Сед је, оронуо. Понекад се присећа времена кад је могао за опкладу да иснесе балван од скоро две стотине килограма, читавих сто педесет метара.

— Нуде ми пензију — прича он. — А није ми потребна.

У сваких петнаест година отисне се до свог села, на два или три дана, да види да ли су га заборавили. И то је

све. Иначе, увек је на стругари. Чврсто верује да ће тамо још дуго остати. — Остаћу, вала, па макар ми нудили министарску пензију — смеје се старац.



(Снимци: А. Симић)

вом приказу, збиља нам је дочарала живот старог Ниша, драгог осећајног и поштеног.

Насловну улогу ове јединствено успешне претставе, играла је г-ђица Јелка Матић, која нам је у пуном уметничком замаху изнела сву љупкост чувене „Зоне“ за којом је онда цео мушки свет лудовао. Њена Зона ће увек очарати све оне који је буду гледали.

Дока, у интерпретацији г-ђе Ана Паранос наше велике уметнице одушевила је публику. Од прве своје појаве па до краја, она је остала сјајна. У сцени у другом чину нарочито, г-ђа Паранос нам је показала, како се у-

метнички ефекти постижу и без карикирања.

Поте г-ђице Огњанке Хет био је такође симпатичан. Улога израђена конзеквентно од почетка до краја.

Васка г-ђе Маре Павловић била је савесно приказана, како глумачки, тако и певачки, па ће позориште у овој младој певачици моћи добити носилаца



Десно — Г. Горчило Николић у улози Манета.

(Снимци: А. Симић)

певачких улога нашег националног репертоара.

Таска г-ђе М. Геџ, Ташана г-ђе Ј. Јовановић и Јевда М. Вилић верно су допуњавали галерију старих Нишлика. Њихова игра допринела је општем успеху комада.

Од мушких улога треба истаћи Манета у интерпретацији г. Горчила Николића, који је овом својом првом улогом у позоришту „СРБОЗАР“ задобио симпатије позоришне публике и показао своје уметничке квалитете.

Хаџија г. Јована Јеремића потсетно нас је и маском и игром на најбоље креације типова националног репертоара, које смо гледали на нашим сценама.

Манулаћ г. С. Буханџа изнесен је најсавесније и доказао, да овај млади уметник има пред собом најлепшу будућност.

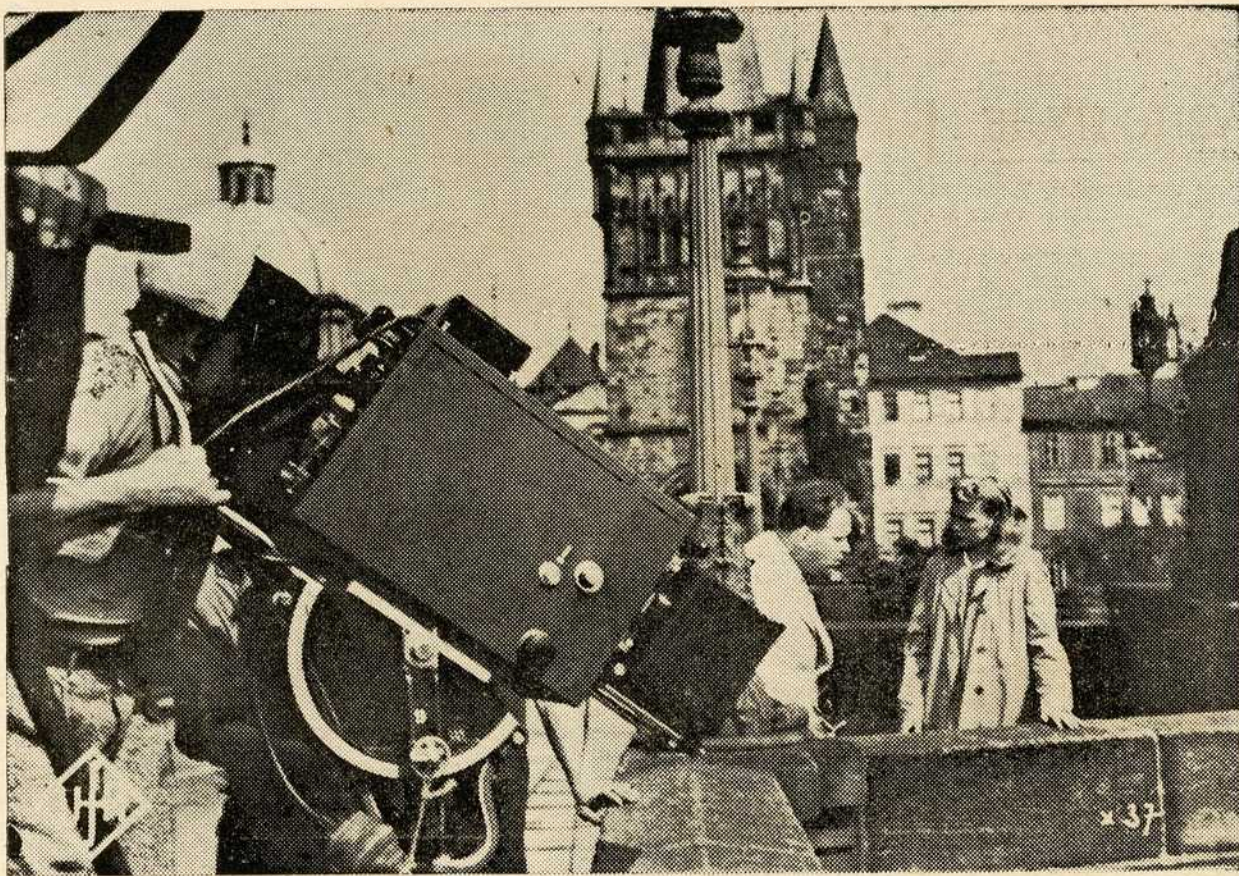
»Зона Замфирова«

Позориште „Србозар“, у четвртак, 15. о. м. извело је први пут, као своју једанаесту премијеру, Сремчеву „Зону Замфирову“ у драматизацији С. Ј. Бунића. Сценску обраду, нарочито у погледу тачног дијалекта, дао је г. Јован Јеремић, који је

уметну неке сцене, којих у ранијим приказивањима нема. Он је режиски дело изнео на сцену са пуно љубави, па је дао скоро школски пример како треба приказивати наше домаће ствари, нарочито с обзиром на оригинал фолклора. „Зона Замфирова“ у овак-



Лево — Завршна сцена „Зоне Замфирове“ у приказу позоришта „Србозар“.



Златни град

КРИСТИНА СЕДЕРБАУМ И ФАЈТ ХАРЛАН У БЕОГРАДУ

Није лако уграбити пола часа слободног времена код уметничког брачног пара као што су Фајт Харлан и Кристина Седербаум. Режиер Фајт Харлан је запослен од раног јутра до касног вечера у атељеу и да му случајно његова плавокоша госпођа није најбоља сарадница и главна јунакиња у филмовима које он режира вероватно би врло мало имала од свог мужа.

— Имате појма, каже Фајт Харлан, колико ми је драго што ћу се на неколико дана ослободити посла. Дирекција „Уфе“ позвала је моју госпођу и мене у Београд да присуствујемо премијери мог новог филма „Златни град“. То је за мене пријатно изненађење...

Тако ће Београђани имати прилике да виде својим очима славни уметнички брачни пар, који јој је одавно познат. Његови филмови: „Завејани трагови“, „Јеврејин Зис“, „Бесмртно срце“ доживели су у Београду велики успех.

Поред тога њихов нови филм „Златни град“ имаће у Београду, тако рећи, двоструку премијеру. Филм ће се давати у биоскопу „Београд“ који се поново отвара за београдску публику. И још једна ствар. Нови филм „Златни град“, којим биоскоп „Београд“ отвара нову сезону свога рада разликује се много од досадашњих филмова. То је први велики филм у боји. Ево шта каже о томе Фајт Харлан:

— „Златни град“ је први велики филм у боји који режирам и други обојени филм уопште који је „Уфа“ снимала. Ја сам безусловни присталица филма у боји и верујем да је напредак од обичног филма до филма у боји исто толико велики колики је био од немог филма до тонфилма. Филм је облик уметности који се заснива на реалности. Стилизација слике обавља се на позорници. Само у филму ми видимо праве облаке, права поља и праве вароши. Чак и кад се снима антерије декорације су приспособљене тој „величанственој“ позорници. Према томе ко хоће да да стварну претставу мора се старати да се што више приближи оригиналу... Филм у боји је велики корак напред у том правцу...

— Да ли је, господине Харлане,

филм у боји данас већ толико савршен да се може то постићи?

— Нећу да тврдим да сам својим новим филмом постигао савршенство о коме говорите, али верујем да смо у том правцу ми у Немачкој учинили велики напредак. По мом мишљењу нови поступак „Агфа Колор“ за снимање обојених филмова, један немачки проналазак, далеко је бољи од свих досадашњих, америчких. Поред тога отворене су све могућности да се тај поступак још и побољша. И, ја верујем, једнога дана имаћемо пластични филм са пластичним тоном. Шта више, уверен сам да за кратко време неће више бити црно-белих филмова као што данас више нема ни немих филмова.

У разговору око техничких питања, ми мушкарци смо већ такви, били смо заборавили да у нашем друштву седи и једна дама, која је уједно и једна од најлепших жена немачког филма.

— Опростите, госпођо, рекао сам, што смо у разговору пустили из вида да седимо у друштву најлепше жене немачког филма. Морам вам у првом реду рећи да сте ви права претставница нордијске расе...

— Да, ја сам пореклом Швеђанка, али моја друга домовина је Немачка...

— Дозволите једно нескромно питање: да ли сте ви из уметничке породице или сте први члан у својој породици који се посветио уметности?

— Мој отац је био научник и није хтео ни да чује да се ја посветим уметничком животу, нарочито позорници. И зато код куће нисам учила ништа друго него што обична девојка из боље куће учи. Но у другом погледу био је мој отац врло великодушан. Пустио ми је сваку слободу у погледу упражњавања спорта и тако сам још као девојче била одлична јачица и спортисткиња. То ми је доц-

није, разуме се, било од највеће користи.

— А како сте из мирног живота и пак доспели у филмске атељеје?

— То је мајчина заслуга. Она је писала децје комаде у којима сам и ја играла. Сем тога, треба да знате, да је духовни живот у кући мојих родитеља био на врло високом степену. Велики песник Кнут Хамсун и светски путник Свен Хедин били су наши кућни пријатељи. Говорило се много о књижевности и уметности и ја сам још у младим годинама прочитала све класике и често сам сањарила на тераси очинског дома о биховним јунацима. И онда кад ми је отац умро, отишла сам у Берлин да студирам...

— Право чудо, госпођо, код вас се и не примећује да сте странкиња...

— Да, кад сам дошла у Берлин нисам знала него неколико речи немачки. Било ми је, разуме се, тешко. Ја нисам играла у позоришту него сам још из школе прешла у филм. Ерих Вашнек који је режирао један велики филм тражио је нордијски тип и избор је пао на мене. Успех је био сјајан, али и после тога морала сам још много и много да радим и учим, док се једнога дана нисам усудила да се обратим режиеру Фајту Харлану. Он ми рече да ће мислити на мене и првом приликом ме позвати. Ја у то нисам подлагала много наде и сва очајна снаковала већ кофере да се вратим у Шведску, кад наједном зазвони телефон:

— Хоћете ли да играте Аницу у филму „Младост“? питао ме је.

— Како, да ли хоћу! Тада још нисам ни слутила да ће уговор који сам тада потписала са Фајтом Харланом важити за цео живот. Јер, он ме, као што знате, није одвео у атеље него пред олтар...

— И њему и вама, милостива госпођо, треба стварно позавидети. Дивно мора бити у браку у коме обадвоје супружника имају исте цаљеве и исте интересе, за које се заједнички боре...

— У том погледу имате право, насмеја се Кристина Седербаум. — Само не смете то себи тако једноставно да замислите. Мој муж, кад режира један филм, ради дању и ноћу. На чак и код куће, кад му падне на памет, усред разговора или ручка морам да вршим пробу. Зато ми је необично драго што ћемо се оморити неколико дана. Београд ме много интересује, чула сам да је то лепа и занимљива варош. Дакле, до виђења, у Београду!

В. Петерс



ЗАШТО

ДА БУДЕМО НЕ-РАСПОЛОЖЕНИ?

Дешава се да се будимо и осећамо велики умор. Устајемо на леву ногу и притом нам још искрене мисао колика нас јурњава чека у току дана — и тако почиње дан у рвавом расположењу.

Неки дан опет осване у лепом расположењу, пун очекивања да баш тога дана треба да наиђе неко пријатно изненађење на које смо тако дуго чекали. Некад, још ујутру, закупи нас туга, безнадежно стање, укратко — нерасположење. И док се још облачимо искрене још много ситних непријатности; леву чарану навукли смо наопако, на десној се опустила жица, кафа је сувише врућа па смо сав језик опрљили, заборављамо код куће кључеве и док смо се вратили баш у томе тренутку отишао нам је трамвај. И поред свега тога осећамо да имамо на себи нешто што није у реду — шешир некако незгодно стоји, на оделу је мрља, коју можда у другом случају не бисмо ни приметили. Али данас сигурно ћу свако гледа. Страшан дан! И цео дан нас прати нека неодребена туга која се у нама купила дуго, трује нас; у свим људима видимо своје непријатеље који се труде да нам само напакосте.

Десно — Плетена хаљина светло плаве боје у два дела, коју допуњује широки мантил дужине „три четврт“. Овај је мантил пригаст — пруге су мрке и плаве боје. Једини украс су цепови.



Доле — Затворено плаве боје сукња са јакном оригиналних шара. Закочава се на један ред.



(Foto: Belgrader Bildagentur)

Лва

Спортистска модела

А све зависи само од околности. Све зависи од тога да ли имамо доста сопствене снаге, па да отпочнемо борбу против нерасположења. Дешава се да је то често борба Дон Кихота против Ветрењача, али ипак можемо да победимо. Не постоје одређене методе како ћемо „то“ да победимо. Код некога је довољно да има само мало времена, да на пример стане пред један цвећарски излог, да се дивни ситним стварчицама и склопу дивних боја да купи китицу цвећа и да створи асоцијацијом мисли дивно поље и да се сети тога да је данас већ петак и да ћемо моћи у суботу или недељу да направимо излет негде ван вароши. Почиње већ утеха.

Нерасположење, то управо значи да се налазимо у ситуацији коју треба сами да отклонимо и брига, која ово нерасположење изазива, мора бити одбачена. Није то тако лако. Што више па „то“ мислимо, постајемо све мрзовољнији. Али ако нађемо нешто друго што ће да побуди интересовање код нас, бар за тренутак заборавићемо на све што нас мучи и вратићемо се у себе саме.

У томе лежи цела вештина; некога занима ово, некога оно. Некада случајно уђемо у неку кућу или на неко друго место где смо често свраћали и одједанпут се сетимо да нас је овамо довело само нерасположење, јер су наше мисли имале сасвим други смер. Нешто зажелимо и интересовање за тим, нечим другим, само су доказ да је могуће да се из сваког стања извучемо. Сретнемо некога ко нам је нарочито драг, ублажиће нам трагичне мисли и живот одједанпут постаје чаробан и леп.

Нерасположење зависи од нас. Сва тмурна расположења могу нас држати врло дуго ако нисмо у стању да нађемо интересовање за нешто друго него што смо то ми сами. Треба их расплинути, треба само пронаћи догађаје који ће закупити нашу машту. Велики рад је добро средство за то. Често је у стању једна обична шетња кроз улицу да нас успокоји.

Неко од пролазника весело нам се насмеје. Најпре се љутимо. То је нарочито код жена случај, јер она не мо-

же да разуме да је неко кадар да се насмеје кад она има тако тмуран дан, али се доцније вратимо на тај смех. Докажемо сами себи да није тако страшно ако се неко смеје кад је расположен и да му завидимо само зато што смо нерасположени, па да имамо и ми права да се смејемо. Жена има много смисла да пронађе ствари које ће је

интересовати и у стању је да свако нерасположење отклони. На пример, узме неки ручни рад, који је нимало не одушевљава и каже: „то ћу сутра да довршим“. А сутра то неће учинити зато што је сутрашњи дан много ведрији, донео јој је расположење и неће радити посао који ће је операсоложити.

Код парфимисања пазите...

Да ли се парфимисете или не, то је ваша лична ствар. Нико од вас то не може захтевати, ако по природи не подносите мирисе, а исто тако не може вам ни забранити, ако уживате у дискретном мирису. Али, баш о томе се ради: да ли је он увек дискретан? Оно што на десет метара оставља траг иза „намирисане даме“, за час пануни цео трамвај или железнички купе, тако да извесне људе у околини заболи глава или добију лаку несвестицу — то већ више није мирис.

Све умерено, то најпре може да се примени на мирисе. Запамтите да ваш парфем или парфем уопште, није сваком пријатан и да сувишном употребом постижете сасвим обратан утисак него што сте желели. Употреба мириса донекле је уметност. Некада зависе само од неколико капљица превршне употребених па да пријатан и деликатан мирис постане непријатан а пре свега — на то не заборавите — изазивачки. Можда је то некад само погрешно стечен утисак, али јако намирисана жена која плива у облацима мириса, даје утисак авантуристичке. Тих неколико капи сувише употребљеног мириса, потпуно брише утисак пристојне даме и изазива преставу полусвета. Много је боље мирисе уопште не употребљавати, него их употребљавати су-

више. Или ограничити се на добру кољешку воду код које капљице не играју тако важну улогу, а мирисава уља и есенције парфема оставити женама које умеју њима да рукују.

Друга важна околност, о којој морате водити рачуна ако употребљавате парфеме, то је време и прилика у којој их употребљавате. Права дама неће се парфимисати кад иде у канцеларију, на пијану или кад лута по вароши ради куповина. Парфем је онда на свом месту кад је дама у вечерњој или поподневној тоалети. За играчке, позорништа или чајанке, парфем се може употребити. Али у канцеларији, препуном трамвају или уз спортски џемпер, парфем делује веома неукусно.

Не парфимисите никад руке и лице. Можда врло мало врат и једну капљицу иза уха, али много бољи утисак ћете направити ако намирисате ивицу хаљине око врата испод крагне. На тај начин постићи ћете онај прави дискретан мирис при покрету главе, мирис који се једва осећа и баш зато је пријатан и укусан.

Мирис треба да се стоји у једну целину са вама, да подвуче чари ваше личности. Кад му ово не би био циљ, онда бисте зајста могли ићи и са отвореном боцицом у руци и тако пружити прилику људима око вас да уживају у мирису

КОЛО ХУМНОРА



— Први пут кад ме превариш, убићу се!
— А шта ћеш радити други пут?



— Маг! Добар си џокериста, али не знаш да играш шах.
— Иако је теби кад си обележио фигуре!



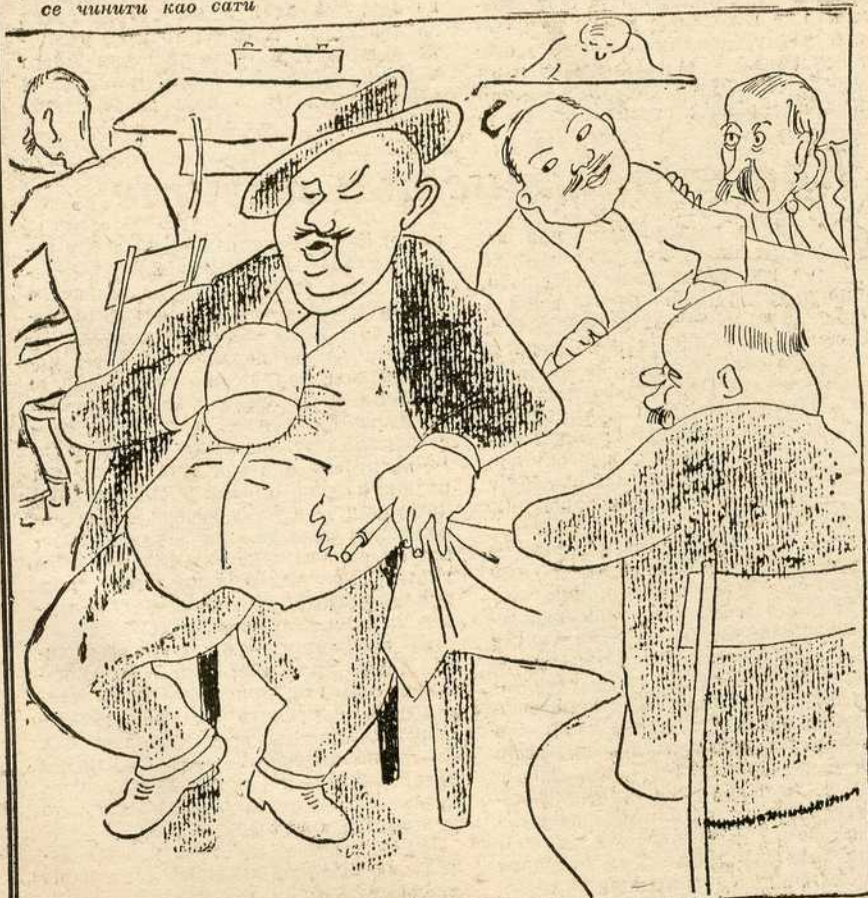
— Пензионер сам, брате, и време ми страшно скоро пролази.
— Потпуни некоме меницу и месеци ће ти се чинити као сати



— Већ неколико дана стално имам температуру.
— Сај гледај да је не изгубиш до пролећа!



— Кажеш да ти је шешир нов, а велики да га носиш десет година?
— На сваке године га заменим у кафани.



— Решио сам да њијем мање њива да би било више места за душу



— Само њијени!
— О, Боже, кад би узели бар један дан без грдње...

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА